

บทที่ 4

พฤติกรรมการณ์ออมภาคครัวเรือนผ่านสถาบันการเงิน

4.1 นิยามศัพท์

4.1.1 การออม (Saving)

สุจิตรา บัวใบ¹ และสุชาดา กิระกุล² ให้ความหมายของการออมในทางเศรษฐศาสตร์ว่าเป็นรายได้ส่วนที่ยังไม่ได้ใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค หรือหมายถึงส่วนแตกต่างระหว่างรายได้ (Current Income) และรายจ่าย (Current Expense)

4.1.2 ครัวเรือน (Household)

จากงานศึกษาของโสภณ โรจน์ธำรงค์³ ให้คำจำกัดความของครัวเรือนว่าหมายถึงบุคคลตั้งแต่ 1 คนขึ้นไปอยู่ร่วมกันและบริโภคปัจจัยสี่ร่วมกัน โดยบุคคลเหล่านี้อาจเป็นสามีภรรยา หรือบุคคลที่มีความสัมพันธ์กันทางสายโลหิต หรืออาศัยอยู่ร่วมกันและยกย่องให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นหัวหน้าครัวเรือน

4.1.3 สถาบันการเงิน (Financial Institutions)

ชวินทร์ พิศาววิจิตร⁴ มองสถาบันการเงินว่าเป็นองค์กรทางการเงินที่จัดตั้งขึ้นมาโดยเอกชนภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายหรือจัดตั้งโดยรัฐบาลตามกฎหมายเฉพาะเพื่อดำเนินงานทางด้านการเงิน โดยทำหน้าที่เป็นสื่อกลางทางการเงิน (Financial Intermediaries) เพื่ออำนวยความสะดวกในการเคลื่อนไหวของเงินให้ถ่ายเทหมุนเวียนได้สะดวก โดยเป็นแหล่งระดมเงินทุนและกระจายเงินทุนให้แก่ภาคเศรษฐกิจ เป็นศูนย์กลางหรือตลาดซื้อขายหลักทรัพย์ เป็นต้น ทั้งนี้สถาบันการเงินในระบบเศรษฐกิจไทยสามารถจำแนกตามหน้าที่ในการปฏิบัติงานได้ดังนี้

¹สุจิตรา บัวใบ, “การวิเคราะห์พฤติกรรมการณ์ออมของครัวเรือนในเขตเมืองและชนบทของประเทศไทย” หน้า 33.

²สุชาดา กิระกุล, อมรา ศรีพิทักษ์ และปรีชา พลอยคน้อย, “การออมภาคครัวเรือน,” ใน *รายงานเศรษฐกิจรายเดือน ธนาคารแห่งประเทศไทย*, หน้า 26.

³โสภณ โรจน์ธำรงค์, “พฤติกรรมการณ์ออมของครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” หน้า 10.

⁴ชวินทร์ พิศาววิจิตร, *ตลาดการเงินในประเทศไทย*, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด, 2534), หน้า 111 - 113.

4.1.3.1 สถาบันการเงินที่ดำเนินงานในรูปแบบธนาคารทั่ว ๆ ไป อาทิเช่น

- ธนาคารกลาง (ธนาคารแห่งประเทศไทย)
- ธนาคารพาณิชย์
- ธนาคารเฉพาะ เป็นธนาคารที่จัดตั้งขึ้นโดยกฎหมายที่ตราขึ้นโดยเฉพาะและมีวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งที่แน่นอน เช่น ธนาคารออมสิน ธนาคารอาคารสงเคราะห์ และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เป็นต้น

4.1.3.2 สถาบันการเงินที่ดำเนินงานในรูปแบบบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด ได้แก่ บริษัทเงินทุน บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ บริษัทหลักทรัพย์ บริษัทเครดิตฟองซิ เออร์ บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เป็นต้น

4.1.3.3 สถาบันการเงินที่ดำเนินงานในรูปแบบองค์กรของรัฐหรือองค์กรที่รัฐจัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะอย่างหนึ่งที่แน่นอน เช่น สำนักงานธนกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อม สถานธนาคาร และสถานธนาคารเฉพาะ เป็นต้น

4.1.3.4 สถาบันการเงินที่ดำเนินงานในรูปแบบสมาคม โดยเป็นการรวมตัวของกลุ่มอาชีพ เดียวกันและมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเช่นเดียวกัน เช่น กลุ่มผู้ใช้แรงงาน กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพ การเกษตร กลุ่มผู้ประกอบการอิสระ เป็นต้น ซึ่งรวมตัวกันเป็นสหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์เครดิต สหกรณ์การเกษตร และชุมนุมสหกรณ์ต่าง ๆ

4.1.3.5 สถาบันการเงินที่ดำเนินงานในรูปแบบของตลาดเพื่อซื้อขายหลักทรัพย์ พันธบัตร ตั๋วสัญญาใช้เงิน ฯลฯ ตามกฎหมายที่ตราขึ้นมาใช้โดยเฉพาะ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาตลาดทุนและตลาดเงิน เช่น ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และตลาดซื้อคืน เป็นต้น

4.1.3.6 สถาบันการเงินที่ดำเนินงานในรูปแบบนิติบุคคลอื่น ๆ โดยอาจจะเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด เช่น ไร่รับจำนำ

4.1.4 การออมทรัพย์ในรูปแบบหลักทรัพย์ทางการเงิน (Financial Assets)

สุจิตรา บัวใบ^๑ จำแนกการออมทรัพย์ออกเป็นสินทรัพย์ทางการเงินในระบบและนอกระบบดังนี้

- สินทรัพย์ทางการเงินในระบบ หมายถึง การออมทรัพย์กับสถาบันการเงินประเภทต่าง ๆ ที่ตั้งขึ้นภายใต้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสถาบันนั้น ๆ อาทิเช่น ตราสารทางการเงิน ไม่ว่าจะเป็นหุ้น กรมธรรม์ประกันชีวิต ตั๋วสัญญาใช้เงิน รวมถึงเงินฝากในสถาบันการเงิน เงินบำนาญ พันธบัตรรัฐบาล และเงินกองทุนต่าง ๆ เป็นต้น

- สินทรัพย์ทางการเงินนอกระบบ หมายถึง การเล่นแชร์และการให้กู้ยืมโดยไม่ผ่านสถาบันการเงิน เป็นต้น

การศึกษาปัญหาการออมภาคครัวเรือนผ่านสถาบันการเงินว่าหมายถึงปริมาณเงินฝาก สินทรัพย์ทางการเงิน อาทิเช่น ตั๋วสัญญาใช้เงินและสลากออมสินของครัวเรือนที่ออมไว้กับธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน และธนาคารออมสิน

4.2 บทบาทของสถาบันการเงินในการระดมเงินออม

สถาบันการเงินเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจไทยตามลำดับขั้นของการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ กล่าวคือ ภายหลังจากการพัฒนาประเทศขยายตัวอย่างรวดเร็ว ระบบเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงจาก Barter Economy มาสู่ Money Economy และ Credit Economy หรือกล่าวได้ว่า ระบบเศรษฐกิจจากเดิมที่เคยใช้สิ่งของเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนก็พัฒนามาเป็นการใช้ธนบัตรและเหรียญกษาปณ์, ธนบัตร เหรียญกษาปณ์ และเงินฝากกระแสรายวัน (M_1), ธนบัตร เหรียญกษาปณ์ และเงินฝากของเอกชนที่ธนาคารพาณิชย์ (M_2) และธนบัตร เหรียญกษาปณ์ เงินฝากของเอกชนที่ธนาคารพาณิชย์และบริษัทเงินทุน (M_3) เป็นสื่อกลางตามลำดับการขยายตัวของการผลิตและการลงทุนของประเทศ เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม^๒ (2536) เปรียบเทียบให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของการเปลี่ยนแปลงบทบาทของการถือเงินและรูปแบบในการออมทรัพย์กับบทบาทในการระดมเงินออมของสถาบันการเงินว่า การให้ธนบัตรเพื่อ

^๑สุจิตรา บัวใบ, "การวิเคราะห์พฤติกรรมกรรมการออมของครัวเรือนในเขตเมืองและชนบทของประเทศไทย" หน้า 14.

^๒เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม, วิวัฒนาการของระบบธนาคารพาณิชย์ไทย, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536), หน้า 31 - 34.

เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนได้ลดความสำคัญลง โดยระบบเศรษฐกิจไทยได้ยอมรับเงินในความหมายกว้างหรือเงินที่เกิดจากระบบเครดิตหรือสินเชื่อเป็นสื่อกลางมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากในช่วงปี 2503 - 2533 สัดส่วนของธนบัตรต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์ประชาชาติค่อย ๆ ลดความสำคัญลง สัดส่วนของธนบัตรและเงินฝากกระแสรายวันของธนาคารพาณิชย์ หรือที่เรียกว่า "M₁" ต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์ประชาชาติเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในระยะแรก และค่อย ๆ ลดลงเมื่อสัดส่วนของเงินในความหมายกว้างที่รวมถึงธนบัตร เงินฝากกระแสรายวัน เงินฝากออมทรัพย์ และเงินฝากประจำของเอกชนที่ธนาคารพาณิชย์ หรือที่เรียกว่า "M₂" และรวมถึงตัวสัญญาใช้เงินของเอกชนที่บริษัทเงินทุน หรือที่เรียกว่า "M₃" เพิ่มขึ้น จึงแสดงให้เห็นว่า ระบบการเงินของไทยได้เปลี่ยนแปลงแบบจากการออมทรัพย์ในรูปสินทรัพย์ถาวรหรือสินทรัพย์อื่น ๆ มาเป็นการถือหลักทรัพย์ทางการเงิน อันจะทำให้สถาบันการเงินโดยเฉพาะอย่างยิ่งธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน และธนาคารออมสิน เข้ามามีบทบาทสำคัญในการระดมเงินออมเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศได้มากขึ้นเป็นลำดับ

ในช่วงที่ยังไม่มีการพัฒนาระบบสถาบันการเงิน เงินออมจะถูกนำไปใช้ลงทุนได้โดยตรงหรือหน่วยเศรษฐกิจที่ขาดแคลนเงินทุนสามารถกู้ยืมจากหน่วยเศรษฐกิจที่มีเงินทุนเหลือใช้ เรียกได้ว่าเป็น Direct External Financing แต่เมื่อระบบสถาบันการเงินได้รับการพัฒนาขึ้น เจ้าของเงินทุนจะนำเงินไปฝากกับสถาบันการเงินซึ่งจะจัดสรรเงินออมให้แก่ผู้ต้องการใช้เงินทุนหรือที่เรียกว่า Indirect External Financing โดยเงินออมจะถูกนำไปใช้ในการลงทุนที่มีประสิทธิภาพสูงสุด ชิบิธร์ พิตทาวีวิธ' (2534) อธิบายว่าการใช้เงินทุนต้องเป็นไปตามหลักที่ว่า "Priority of Economic Needs" โดยการใช้เงินทุนต้องเป็นไปตามความจำเป็นก่อนหลังในทางเศรษฐกิจ ถ้ามีการลงทุนในสินค้าฟุ่มเฟือย จะเป็นผลให้รายได้ของประชาชนถูกใช้จ่ายในสินค้าฟุ่มเฟือยและไม่เกิดเงินออม หรือมีส่วนน้อยไปเพียงพอที่จะขยายการลงทุนต่อไปอันจะเป็นปัญหาต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ แต่ถ้าได้มีการจัดมาตรฐานการลงทุนให้ได้สัดส่วนที่ถูกต้อง การขยายตัวทางเศรษฐกิจก็จะประสบผลสำเร็จและเติบโตอย่างรวดเร็ว สถาบันการเงินจึงมีหน้าที่เปรียบเสมือนเป็นตัวกลางทางการเงิน (Financial Intermediaries) โดยเป็นสื่อกลางในการเชื่อมโยงระหว่างผู้มีเงินออมและผู้ต้องการใช้เงินทุน และเป็นผู้จัดสรรเงินทุนในการให้สินเชื่อแก่หน่วยเศรษฐกิจที่ต้องการใช้เงินทุน

¹ชิบิธร์ พิตทาวีวิธ, ตลาดการเงินในประเทศไทย, หน้า 20.

4.2.1 รูปแบบการออมผ่านสถาบันการเงินในประเทศไทย

ปัจจุบันสถาบันการเงินในระบบที่มีบทบาทสำคัญในการระดมเงินออมของระบบเศรษฐกิจไทยที่สำคัญสามารถจำแนกได้ดังนี้

4.2.1.1 ธนาคารพาณิชย์ (Commercial Bank) เป็นสถาบันการเงินที่สำคัญที่สุดในประเทศไทย โดยมีบทบาทสำคัญในการระดมทรัพยากรและกำหนดทิศทางการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เงินทุนที่ธนาคารพาณิชย์จะนำมาให้กู้หรือลงทุนส่วนใหญ่มาจากเงินฝากของประชาชน โดยเงินฝากที่ธนาคารพาณิชย์มี 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

- เงินฝากกระแสรายวัน (Current หรือ Demand Deposits) หมายถึง เงินฝากที่จ่ายโอนกันโดยใช้เช็คซึ่งสามารถชำระหนี้ค่าสินค้าหรือบริการได้ จึงเปรียบเสมือนเป็นเงินและถือว่ามีสภาพคล่องสูง เงินฝากประเภทนี้จึงไม่มีดอกเบี้ย เนื่องจากธนาคารพาณิชย์เห็นว่าได้ให้บริการความสะดวกในการชำระเงินเป็นสิ่งตอบแทนแก่ผู้ฝากเงินแล้ว นอกจากนี้ เงินฝากกระแสรายวันถือได้ว่าเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นความแตกต่างของธนาคารพาณิชย์จากสถาบันการเงินอื่น

- เงินฝากออมทรัพย์ (Saving Deposits) มีสภาพใกล้เคียงเงิน (Quasi Money) ผู้ฝากสามารถฝากเงินเป็นจำนวนเท่าใดก็ได้และสามารถเบิกถอนได้ตลอดเวลา โดยมีผลตอบแทนคงที่ในรูปดอกเบี้ยซึ่งไม่สูงนัก

- เงินฝากประจำ (Time Deposits) มีสภาพใกล้เคียงเงินเช่นเดียวกับเงินฝากออมทรัพย์ โดยมีระยะเวลาในการฝากเงิน 3 เดือน 6 เดือน 12 เดือน และ 2 ปี และมีระยะเวลาในการถอนเงินที่แน่นอน ซึ่งหากผู้ฝากเงินเบิกถอนก่อนครบกำหนดระยะเวลาจะไม่ได้รับดอกเบี้ย

4.2.1.2 ธนาคารออมสิน (Government Saving Bank) ระดมเงินฝากจากผู้ออมรายย่อยให้แก่ภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ ทั้งในรูปเงินฝากออมทรัพย์ เงินฝากประจำ เงินฝากออมสินเพื่อส่งเสริมชีวิตและครอบครัว รวมถึงการออกพันธบัตรและสลากออมสิน ซึ่งผู้ซื้อจะได้รับดอกเบี้ยที่ต่ำมากแต่ก็ยังเป็นที่นิยมเนื่องจากผลตอบแทนที่อาจจะได้รับรางวัลจากการออกลอตเตอรี่เป็นจำนวนมากพอสมควร นอกจากนี้ธนาคารออมสินยังพัฒนารูปแบบในการระดมเงินออมผ่านการให้กู้ยืมนอกระบบ หรือ "เบียดแซร์" โดยธนาคารเสนอสินเชื่อที่ไม่ต้องมีหลักประกันแต่มีเงื่อนไขที่จะ

ต้องฝากเงินกับธนาคารซึ่งเหมาะสำหรับผู้ออมรายย่อย บริการดังกล่าวนี้จึงสามารถแข่งขันกับธนาคารพาณิชย์ได้⁹

4.2.1.3 บริษัทเงินทุนและบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ (Finance and Securities Companies) ระดมเงินออมโดยการออกตั๋วสัญญาใช้เงินให้แก่ธุรกิจ ประชาชน และองค์การต่าง ๆ โดยจำนวนเงินฝากในแต่ละครั้งต้องไม่ต่ำกว่า 10,000 บาทในเขตกรุงเทพฯ และไม่ต่ำกว่า 5,000 บาทนอกเขตกรุงเทพฯ¹⁰ ลูกค้ำส่วนใหญ่จึงเป็นกลุ่มผู้ออมที่มีรายได้ปานกลาง ทั้งนี้ดอกเบี้ยที่ได้รับจากบริษัทเงินทุนมักจะสูงกว่าที่ได้รับจากธนาคารพาณิชย์ ซึ่งอาจมีสาเหตุจากความเชื่อมั่นต่อบริษัทเงินทุนมีน้อยกว่า และบริษัทเงินทุนยังมีความต้องการเงินทุนสูง

4.2.1.4 ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives : BAAC) มีลักษณะเป็นรัฐวิสาหกิจโดยมีวัตถุประสงค์ในการให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่เกษตรกร กลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์การเกษตรภายใต้โครงการพัฒนาทางการเกษตร เช่น โครงการสนับสนุนการปลูกข้าว โครงการสนับสนุนการผลิตยางพารา และโครงการพัฒนาที่ดินทางการเกษตร เป็นต้น การให้ความช่วยเหลือนี้ไม่ได้มุ่งหวังผลกำไร ซึ่งการให้เงินกู้แก่เกษตรกรจะต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงและมีความเสี่ยง แต่ดอกเบี้ยที่ได้รับอยู่ในอัตราปกติหรือต่ำกว่าปกติ ทั้งนี้แหล่งเงินทุนมาจากเงินฝากของประชาชน ทั้งเงินฝากออมทรัพย์ เงินฝากประจำ และการฝากตามสัดส่วนที่กู้

4.2.1.5 บริษัทประกันชีวิตและบริษัทประกันภัย (Life and Non-Life Insurance Companies) ระดมเงินทุนโดยการขายกรมธรรม์ประกันชีวิตและกรมธรรม์ประกันภัย โดยผู้ซื้อกรมธรรม์จะต้องจ่ายเบี้ยประกันเป็นงวด ๆ ซึ่งบริษัทจะนำเงินทุนเหล่านั้นไปหารายได้เพื่อให้มีเงินจ่ายคืนแก่ผู้ฝากหรือผู้รับประโยชน์เมื่อเกิดเหตุการณ์ตามที่เอาประกันไว้

4.2.1.6 สหกรณ์ออมทรัพย์ (Saving Cooperatives) และสหกรณ์การเกษตร (Agricultural Cooperatives) จัดตั้งขึ้นจากการร่วมกลุ่มของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์ในการรับฝากเงินจากสมาชิก ให้สมาชิกกู้ยืมเงินโดยคิดดอกเบี้ยและนำกำไรที่เกิด

⁹Pakorn Vichyanond, Thailand's Financial System: Structure and Liberalization, (Thailand Development Research Institute, 2537), p.48.

¹⁰สุวัจน์ มุนนาค และวชิ น้อยเกียรติฤๅ, การเงินและการธนาคาร, พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์วิวัฒนาพานิช, 2538), หน้า 169.

จากการดำเนินงานแบ่งปันให้แก่สมาชิกตามมูลค่าหุ้นที่ถือและมูลค่าดอกเบี้ยเงินกู้ เงินทุนส่วนใหญ่มาจากเงินค่าหุ้นของสมาชิกซึ่งผ่อนชำระเป็นรายเดือนจนกว่าจะครบมูลค่าหุ้นที่มีสิทธิ์ถือได้

4.2.1.7 ธนาคารอาคารสงเคราะห์ (Government Housing Bank) มีหน้าที่ช่วยเหลือผู้มีรายได้อ่อนถึงปานกลางและรายได้น้อยให้มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง โดยการให้กู้ยืมเงินระยะยาว ดอกเบี้ยต่ำ แหล่งเงินทุนที่สำคัญมาจากเงินฝากของภาครัฐ ภาครัฐวิสาหกิจ และประชาชนทั่วไป การกู้เงินระยะยาวจากสถาบันการเงินในประเทศ การกู้เงินจากต่างประเทศ และการออกพันธบัตรในประเทศ

4.2.2 ประโยชน์ของการออมผ่านสถาบันการเงิน

สถาบันการเงินถือได้ว่าเป็นตัวกลางระหว่างผู้ออมและผู้ลงทุนที่มีจำนวนมากโดยไม่จำเป็นที่ทั้งสองฝ่ายจะต้องรู้จักกัน จึงอำนวยความสะดวกและสร้างความปลอดภัยให้แก่ผู้ออมและผู้ลงทุน และย่อมก่อให้เกิดประโยชน์แก่ระบบเศรษฐกิจ ดังนี้

4.2.2.1 เงินออมจากภาคเศรษฐกิจหน่วยเกิน (Surplus Unit) สามารถนำมาเป็นเงินลงทุนให้แก่ภาคเศรษฐกิจหน่วยขาด (Deficit Unit) โดยผู้ออมก็จะได้รับผลตอบแทนและความปลอดภัย ผู้ลงทุนก็จะมีเงินทุนหมุนเวียนในกิจการอันจะนำมาสู่การเพิ่มผลผลิต การจ้างงาน รายได้ และการเติบโตทางเศรษฐกิจ

4.2.2.2 สถาบันการเงินย่อมมีประสิทธิภาพและความชำนาญในการจัดสรรเงินทุนไปใช้ในกิจการต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยมีหลักวิชาการในการให้เครดิตตามประสิทธิภาพในการผลิตของกิจการและความน่าเชื่อถือของผู้กู้ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่การผลิตและระบบเศรษฐกิจของประเทศ ด้วยเหตุนี้สถาบันการเงินจึงเป็นตัวแทนของเจ้าของเงินทุนได้ดีกว่าที่เจ้าของเงินทุนจะดำเนินการเอง

4.2.2.3 การพัฒนาระบบสถาบันการเงินและการขยายจำนวนสาขาของสถาบันการเงินในท้องถิ่นต่าง ๆ จะช่วยทำให้เกิดการแข่งขันเพิ่มขึ้น ซึ่งจะเป็นผลทำให้โครงสร้างอัตราดอกเบี้ยในระบบมีความเป็นธรรมมากขึ้น ลดโอกาสการเอารัดเอาเปรียบของผู้ให้กู้อื่นจะเปิดโอกาสให้มีการลงทุนเพิ่มขึ้นและเกิดการขยายตัวของผลผลิต รายได้ และการจ้างงาน

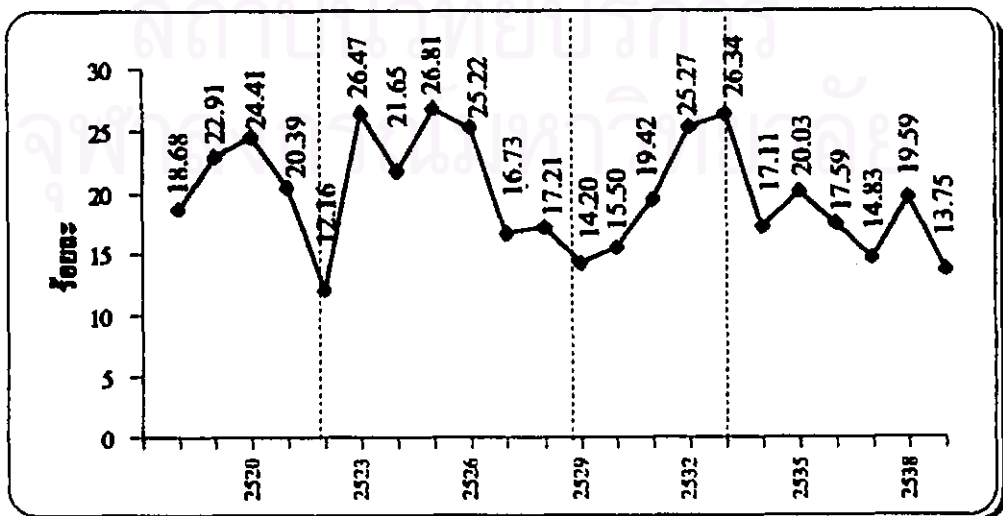
4.3 พฤติกรรมการออมภาคครัวเรือนผ่านสถาบันการเงินในช่วงปี 2518 - 2539

การศึกษาในส่วนนี้เพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมการออมรวมของครัวเรือนผ่านสถาบันการเงินทั้งระบบ และการออมภาคครัวเรือนในแต่ละสถาบันการเงินที่ทำการศึกษา คือ ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน และธนาคารออมสิน รวมถึงการออมรวมผ่านสถาบันการเงินทั้งสามแห่งว่ามีลักษณะการเปลี่ยนแปลงที่ผ่านมาซึ่งเป็นไปตามสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจนั้น สอดคล้องกับลักษณะการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยเชิงเศรษฐกิจอย่างไร โดยสามารถจำแนกการวิเคราะห์ได้ดังนี้

4.3.1 การออมภาคครัวเรือนผ่านสถาบันการเงินในประเทศไทย

ในที่นี้หมายถึงปริมาณเงินฝากผ่านสถาบันการเงินต่าง ๆ คือ ปริมาณเงินฝากออมทรัพย์ และเงินฝากประจำที่ธนาคารพาณิชย์ มูลค่าตัวสัญญาใช้เงินมีกำหนดระยะเวลาที่บริษัทเงินทุน ปริมาณเงินฝากออมทรัพย์ เงินฝากประจำและสลากออมสินของครัวเรือนที่ธนาคารออมสิน รวมถึงปริมาณเงินฝากผ่านบริษัทประกันชีวิต สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์การเกษตร ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ จากตารางที่ 1.4 จะเห็นได้ว่าสถาบันการเงินมีบทบาทสำคัญในการระดมเงินออมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากปริมาณเงินออมรวม 88,870.8 ล้านบาทในปี 2518 ขยายตัวเพิ่มขึ้นเป็น 3,947,327.2 ล้านบาทในปี 2539 หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 19.83 ต่อปีในช่วงเวลาที่ศึกษา ทั้งนี้จากรูปที่ 4.1 เมื่อพิจารณาถึงลักษณะการเปลี่ยนแปลงของอัตราการขยายตัวของการออมที่ผ่านมาพบว่า

รูปที่ 4.1 : อัตราการขยายตัวของการออมรวมผ่านสถาบันการเงิน (%)

- ช่วงปี 2518 - 2522

สถาบันการเงินสามารถระดมเงินออมภาคครัวเรือนได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 18.68 ในปี 2518 เป็นร้อยละ 22.91 และ 24.41 ในช่วงปี 2519 - 2520 สอดคล้องกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศที่มีแนวโน้มดีขึ้นเป็นลำดับ จากการที่ภาครัฐดำเนินนโยบายงบประมาณขาดดุล โดยเพิ่มรายจ่ายเพื่อกระตุ้นอุปสงค์รวมของระบบเศรษฐกิจ ในช่วงที่ภาวะเศรษฐกิจของประเทศและทั่วโลกตกต่ำมาตั้งแต่ปลายปี 2517 ดังจะเห็นได้จากอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ (Real GDP Growth) เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 4.85 ในปี 2518 เป็นร้อยละ 9.38 และ 9.90 ในช่วงปี 2519 - 2520 รายได้สุทธิภายในหลังหักภาษีของครัวเรือนในประเทศก็ขยายตัวเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 9.89 เป็นร้อยละ 12.82 และ 14.97 ในช่วงเวลาเดียวกัน และสถาบันการเงินโดยเฉพาะธนาคารพาณิชย์และบริษัทเงินทุน ก็สามารถขยายสินเชื่อได้เพิ่มขึ้น

แต่เนื่องจากการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของภาครัฐไม่ได้ให้ความสำคัญต่อปัญหาพื้นฐานและการปรับปรุงด้านโครงสร้าง แต่เป็นเพียงการแก้ปัญหาเฉพาะเรื่อง ดังจะเห็นได้จากดุลการค้าและดุลการชำระเงินของไทยยังคงขาดดุลอยู่ในระดับที่สูงมาก ภาวะเงินเฟ้ออันแสดงถึงค่าครองชีพของประชาชนในประเทศที่ยังคงขยายตัวสูงขึ้นจากร้อยละ 5.3 ในปี 2518 เป็นร้อยละ 7.9 ในปี 2521 รวมถึงภาครัฐเริ่มขาดดุลงบประมาณเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งนับได้ว่าเป็นสาเหตุสำคัญที่นำไปสู่ปัญหาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจในช่วงปี 2522 - 2528 โดยสถาบันการเงินสามารถระดมเงินออมได้ใบสัดส่วนที่ลดลงต่ำเป็นประวัติการณ์เหลือร้อยละ 20.39 และ 12.16 ในปี 2521 - 2522 เนื่องจากการขาดความเชื่อมั่นของผู้ออมต่อความมั่นคงของสถาบันการเงิน จากกรณีที่บริษัทราชาเงินทุนถูกล้างเพิกถอนใบอนุญาต ทำให้ส่งผลกระทบต่อเนื่องไปยังบริษัทเงินทุนอื่น และธนาคารพาณิชย์ซึ่งถูกลามกลายเป็นวิกฤตการณ์บริษัทเงินทุนครั้งที่ 1 ดังจะเห็นได้ว่าปริมาณการออมที่ธนาคารพาณิชย์และบริษัทเงินทุนขยายตัวในอัตราที่ลดลงอย่างมากเหลือเพียงร้อยละ 11.14 และ 5.11 ตามลำดับ สอดคล้องกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่ประสบกับภาวะเงินทุนไหลออกอันเป็นผลจากโครงสร้างอัตราดอกเบี้ยในประเทศขาดความคล่องตัว ไม่สามารถปรับเปลี่ยนตามภาวะอัตราดอกเบี้ยต่างประเทศที่ปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นมากจึงไม่สนใจให้เกิดการออม ภาวะเงินตึงตัวในระบบเศรษฐกิจ การขยายตัวทางเศรษฐกิจชะลอตัวลงเหลือร้อยละ 5.31 ประกอบกับผลจากวิกฤตการณ์น้ำมันครั้งที่ 2 ทำให้มูลค่าการนำเข้าของไทยเพิ่มสูงขึ้นโดยเฉพาะต้นทุนการนำเข้าน้ำมัน อันเป็นผลทำให้ภาวะเงินเฟ้อและการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดขยายตัวเพิ่มขึ้น อีกทั้งราคาค่าบริการสาธารณูปโภคต่างก็ปรับตัวเพิ่มขึ้นซึ่งจะกระทบต่อการออมของประเทศทั้งทางตรงและทางอ้อม ในทางตรงทำให้ประชาชนมีรายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย และในทางอ้อมอัตราเงินเฟ้อที่ขยายตัวสูงกว่าอัตราผลตอบแทนจากการออมทำให้ประชาชนหันมาออมในรูปแบบสินทรัพย์ถาวรและสินทรัพย์อื่น ๆ แทนการฝากเงินซึ่งให้อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงต่ำ

- ช่วงปี 2523 - 2529

ภาวะเงินเฟ้อทวีความรุนแรงมากขึ้นสูงถึงร้อยละ 19.7 ต่อปีในปี 2523 เงินทุนยังคงไหลออกไปยังต่างประเทศจำนวนมาก ภาครัฐจึงดำเนินนโยบายการเงินอย่างเข้มงวดโดยใช้นโยบายอัตราดอกเบี้ยสูงเพื่อระดมเงินออม ชะลอการใช้จ่าย และเพื่อให้สอดคล้องกับอัตราดอกเบี้ยต่างประเทศที่อยู่ในระดับสูง ดังจะเห็นได้ว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน และธนาคารออมสินปรับตัวเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 9.0 ในปี 2522 เป็นร้อยละ 12.0 ในปี 2523 เป็นไปในทางเดียวกันกับการขยายตัวของการออมที่ธนาคารพาณิชย์และบริษัทเงินทุนที่เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 25.95 และ 22.29 ตามลำดับ และ**การออมภาคครัวเรือนผ่านสถาบันการเงินก็ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 26.47 ในปี 2523** แต่ภายหลังจากปี 2523 นับได้ว่าสถาบันการเงินสามารถระดมเงินออมได้สูงในระดับหนึ่ง โดย**มีนั้รวมอยู่ในช่วงร้อยละ 21.65 , 26.81 , 25.22 ในช่วงปี 2524 - 2526** ตามการปรับอัตราดอกเบี้ยเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน และธนาคารออมสินที่เพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 1.0 และภาวะเงินเฟ้อที่ชะลอลง

ในช่วงปี 2526 - 2529 อัตราการขยายตัวของการออมภาคครัวเรือนผ่านสถาบันการเงินก็ชะลอลงอย่างเห็นได้ชัดจากร้อยละ 25.22 ในปี 2526 เป็นร้อยละ 16.73 , 17.21 และ 14.20 ตามลำดับ โดยเฉพาะธนาคารพาณิชย์และบริษัทเงินทุนซึ่งมีสัดส่วนปริมาณเงินออมมากกว่าครึ่งหนึ่งของปริมาณเงินออมผ่านสถาบันการเงินทั้งระบบ ต้องประสบปัญหาการขาดความเชื่อมั่นของผู้ออมต่อความมั่นคงของสถาบันการเงิน การบริหารกิจการที่ผิดพลาด และการทุจริตของผู้บริหารสถาบันการเงิน ทำให้ฐานะการดำเนินงานของบริษัทเงินทุนหลายแห่งอ่อนแอลงจนถึงขั้นที่ไม่สามารถชำระคืนเงินให้แก่ประชาชนที่ฝากเงินในรูปตัวสัญญาใช้เงินได้และต้องหยุดกิจการ ผลกระทบที่เกิดขึ้นรุนแรงกว่าที่เคยเกิดขึ้นในปี 2522 และได้ลุกลามเป็นวงกว้างกลายเป็นวิกฤตการณ์บริษัทเงินทุนครั้งที่ 2 ดังจะเห็นได้ว่าปริมาณการออมผ่านบริษัทเงินทุนลดลงเป็นครั้งแรกในรอบ 22 ปีที่ศึกษาจาก 58,103.7 ล้านบาทในปี 2526 เป็น 56,774.4 ล้านบาทในปี 2527 หรือลดลงร้อยละ 2.29 ซึ่งได้นำไปสู่วิกฤตการณ์การเงินนอกระบบในรูปแบบส่วนบุคคล แคร่ น้ำมัน และบริษัทเงินทุนเถื่อนโดยให้ผลตอบแทนที่จูงใจแก่ผู้ลงทุนอย่างมาก สอดคล้องกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่ตกต่ำ การขยายตัวทางเศรษฐกิจชะลอลง สถาบันการเงินให้สินเชื่อลดน้อยลงอย่างมากเหลือเพียงร้อยละ 4.63 ในปี 2529 ประกอบกับผลจากการดำเนินนโยบายการเงินที่ผ่อนคลายตั้งแต่ปี 2526 โดยการปรับลดอัตราดอกเบี้ยในประเทศอย่างต่อเนื่องจึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ไม่จูงใจให้ผู้ออมหันมาออมผ่านสถาบันการเงินเพิ่มขึ้น และเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การลงทุนในตลาดทุนได้รับความนิยมอย่างเห็นได้ชัด ทั้งการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ออกใหม่และการซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดรองหรือตลาดหลักทรัพย์

- ช่วงปี 2530 - 2533

เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัวโดยมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 11.67 ต่อปี ฐานะการคลังของภาครัฐเริ่มดีขึ้น มีการปรับโครงสร้างเงินเดือนข้าราชการและรัฐวิสาหกิจ ปรับโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ลดราคาขายปลีกน้ำมันหลายประเภท ยกเว้นภาษีการค้าและอากรขาเข้าสินค้าหลายชนิด ตลอดจนปรับโครงสร้างอัตราภาษีสรรพสามิต ภายได้สุทธิและรายได้จากทรัพย์สินของครัวเรือนขยายตัวจากร้อยละ 5.98 และ 0.81 ในปี 2529 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 11.84 และ 27.35 ในปี 2533 นอกจากนี้ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน และธนาคารออมสินได้ปรับอัตราดอกเบี้ยเงินฝากเป็นร้อยละ 14.00 , 12.75 และ 14.88 ดังจะเห็นได้ว่าปริมาณการออมผ่านธนาคารพาณิชย์ซึ่งเป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่สุดของการระดมเงินออมผ่านสถาบันการเงินเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 28.63 ในปี 2533 จึงทำให้การออมภาคครัวเรือนผ่านสถาบันการเงินเพิ่มขึ้นเป็นลำดับจากร้อยละ 15.50 , 19.42 และ 25.27 ในช่วงปี 2530 - 2532 จนอยู่ในระดับสูงสุดร้อยละ 26.34 ในปี 2533

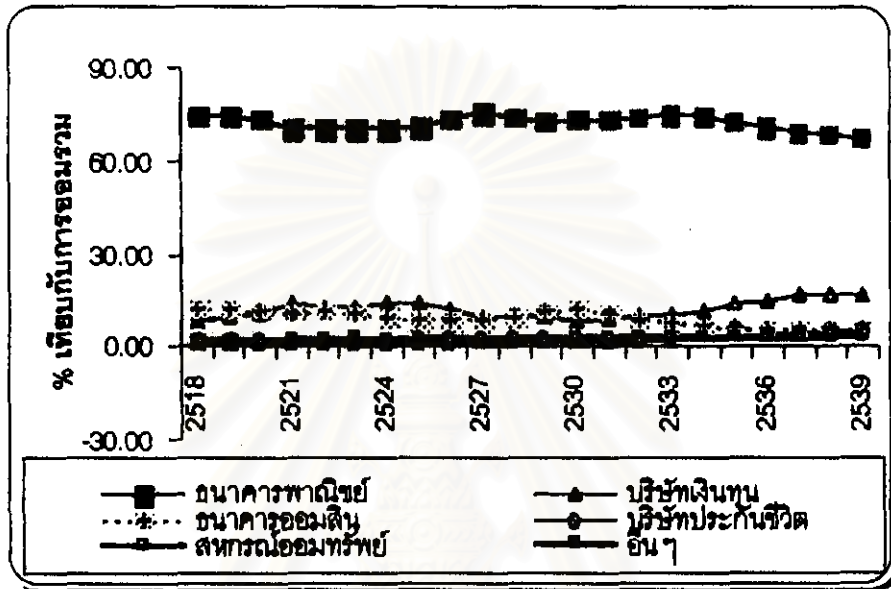
- ช่วงปี 2534 - 2539

ภายหลังจากปี 2533 การออมภาคครัวเรือนผ่านสถาบันการเงินกลับมีอัตราการขยายตัวที่ชะลอลงเหลือร้อยละ 17.11 , 20.03 , 17.59 , 14.83 และ 19.59 ตามลำดับ ในช่วงปี 2534 - 2538 จนอยู่ในระดับต่ำสุดร้อยละ 13.75 ในปี 2539 สอดคล้องกับการปรับลดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน และธนาคารออมสิน การชะลอตัวของรายได้สุทธิของครัวเรือนและการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศที่มีระดับเพียงร้อยละ 6.7 ซึ่งนับได้ว่าต่ำที่สุดในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา

จากการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงของการออมภาคครัวเรือนผ่านสถาบันการเงินในอดีตสอดคล้องกับภาวะความผันผวนของระบบเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยเชิงเศรษฐกิจ จากรูปที่ 4.2 แสดงสัดส่วนการออมภาคครัวเรือนผ่านสถาบันการเงินในช่วงปี 2518 - 2539 พบว่าธนาคารพาณิชย์เป็นสถาบันการเงินที่เป็นหัวใจของระบบเศรษฐกิจไทยโดยมีบทบาทสำคัญที่สุดในการระดมเงินออมของประเทศมาโดยตลอด ประมาณร้อยละ 71.89 ของเงินออมที่ระดมได้จากสถาบันการเงินในระบบของไทยเป็นการระดมเงินออมผ่านธนาคารพาณิชย์ ในขณะที่บริษัทเงินทุน ธนาคารออมสิน บริษัทประกันชีวิต และสหกรณ์ออมทรัพย์มีบทบาทสำคัญของลงไป โดยมีสัดส่วนการออมเฉลี่ยร้อยละ 11.88 , 8.97 , 2.46 และ 2.37 ตามลำดับ ส่วนธนาคารอาคารสงเคราะห์ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร บริษัทเครดิตฟองซิ เออร์ และสหกรณ์การเกษตรมีบทบาทในการระดมเงินออมไม่มากนักซึ่งมีปริมาณการออมเฉลี่ยเพียงร้อยละ 2.33 (ตารางที่ 1.5) ด้วยเหตุนี้ การศึกษานี้จึงวิเคราะห์ปัจจัยเชิงเศรษฐกิจที่มีผลต่อการ

ออมผ่านธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน และธนาคารออมสิน ซึ่งมีสัดส่วนการออมรวมเฉลี่ย ร้อยละ 92.92 ของปริมาณการออมภาคครัวเรือนผ่านสถาบันการเงินทั้งระบบ โดยถือว่าเป็นตัวแทนการออมภาคครัวเรือนผ่านสถาบันการเงินในประเทศไทย

รูปที่ 4.2 : โครงสร้างการออมภาคครัวเรือนผ่านสถาบันการเงินในช่วงปี 2518 - 2539

4.3.2 การออมผ่านธนาคารพาณิชย์

เมื่อพิจารณาถึงระบบธนาคารพาณิชย์ทั้งหมดที่เปิดดำเนินการในประเทศไทยในปี 2540 ซึ่งมีอยู่รวมกันทั้งสิ้น 34 ธนาคาร พบว่ามีธนาคารต่างประเทศจำนวน 19 ธนาคาร และธนาคารพาณิชย์ของไทยจำนวน 15 ธนาคาร โดยในปี 2539 ประมาณร้อยละ 99.46 ของการระดมเงินออมภาคครัวเรือนจากธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบเป็นของธนาคารพาณิชย์ไทย ส่วนธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศมีบทบาทเพียงประมาณร้อยละ 0.54 เท่านั้น¹⁰ จากการศึกษาโครงสร้างเงินฝากในระบบธนาคารพาณิชย์ จำแนกตามประเภทผู้ฝาก ระยะเวลาในการฝาก พื้นที่ที่ฝาก และราชอาณาจักรแล้วพบว่า เงินฝากประเภทบุคคลธรรมดามีความสำคัญสูงสุด ระยะเวลาในการฝากส่วนใหญ่เป็นเงินฝากประจำระยะสั้น 3 เดือน และสัดส่วนเงินฝากในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑลมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ขณะที่สัดส่วนเงินฝากในต่างจังหวัดเพิ่มขึ้นมาโดยตลอด รวมถึงธนาคารกรุงเทพสามารถระดมเงินฝากได้ในสัดส่วนสูงสุด

¹⁰ในปี 2539 การออมภาคครัวเรือนผ่านธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบคิดเป็น 2,642,854.15 ล้านบาท โดยเป็นการระดมเงินออมจากธนาคารพาณิชย์ไทยรวม 2,628,486.93 ล้านบาท และธนาคารพาณิชย์ต่างประเทรวม 14,367.22 ล้านบาทตามลำดับ

การจำแนกเงินฝากในระบบธนาคารพาณิชย์ตามประเภทผู้ฝาก (ตารางที่ 4.2) พบว่า เงินฝากประเภทบุคคลธรรมดาที่มีบทบาทสำคัญสูงสุด แม้ว่าจะมีสัดส่วนลดลงจากร้อยละ 74.3 ในปี 2534 เป็นร้อยละ 70.5 ของเงินออมในระบบธนาคารพาณิชย์ในปี 2539 และมีอัตราการขยายตัวค่อนข้างต่ำเฉลี่ยร้อยละ 13.9 ต่อปี ขณะที่เงินฝากจากภาคธุรกิจมีบทบาทสำคัญรองลงมา โดยมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 10.4 เป็นร้อยละ 12.4 ในช่วงเวลาเดียวกัน และมีอัตราการขยายตัวร้อยละ 19.4 ต่อปี ส่วนเงินฝากจากภาครัฐ สถาบันการเงินในประเทศ สถาบันที่ไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อหากำไร เช่น มูลนิธิต่าง ๆ และเงินฝากประเภท NON-RESIDENT จากสถาบันการเงินต่างประเทศ บุคคลผู้มีถิ่นที่อยู่ต่างประเทศ รวมถึงสำนักงานใหญ่และสาขาของต่างประเทศมีบทบาทไม่มากนัก โดยมีสัดส่วนเทียบกับเงินออมในระบบธนาคารพาณิชย์จากร้อยละ 9.7 , 2.6 , 2.1 และ 0.9 ในปี 2534 เป็นร้อยละ 10.3 , 2.4 , 2.8 และ 1.6 ในปี 2539 ตามลำดับ

การจำแนกเงินฝากตามระยะเวลา (ตารางที่ 4.3) พบว่า ธนาคารพาณิชย์สามารถระดมเงินฝากประจำได้ในสัดส่วนสูงที่สุดถึงร้อยละ 74.1 ของเงินออมในระบบธนาคารพาณิชย์ในปี 2539 โดยเฉพาะเงินฝากประจำระยะเวลา 3 เดือนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากร้อยละ 45.2 ในปี 2534 เป็นร้อยละ 59.8 ในปี 2539 เนื่องจากผู้ฝากจะมีความประสงค์ว่าเงินฝากระยะยาวที่ให้ผลตอบแทนคงที่ตลอดระยะเวลาที่ฝาก รวมทั้งยังได้รับผลตอบแทนที่สูงกว่าเงินฝากประจำประเภทอื่น ขณะที่เงินฝากออมทรัพย์และเงินฝากจ่ายคืนเมื่อทวงถามมีความสำคัญรองลงไป โดยเปลี่ยนแปลงจากร้อยละ 25.4 และ 4.4 เป็นร้อยละ 22.0 และ 3.9 ในช่วงเวลาเดียวกันตามลำดับ สำหรับเงินฝากออมทรัพย์ ผู้ฝากจะมีความประสงค์ในการเบิกถอนและฝากเงินได้ในระดับหนึ่ง และยังได้รับผลตอบแทนจากอัตราดอกเบี้ย ขณะที่ธนาคารพาณิชย์ก็สามารถนำเงินไปลงทุนหาผลประโยชน์ แม้ว่าจะไม่สามารถบริหารเงินได้มีประสิทธิภาพดังเช่นเงินฝากประจำ ส่วนเงินฝากจ่ายคืนเมื่อทวงถาม ปริมาณธุรกรรมในการดำเนินธุรกิจจะเคลื่อนไหวในทางเดียวกับภาวะเศรษฐกิจของประเทศ

การจำแนกเงินฝากตามภูมิภาคของประเทศ (ตารางที่ 4.4) พบว่า สัดส่วนเงินฝากในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑลเทียบกับเงินฝากรวมในระบบธนาคารพาณิชย์ มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 65.7 ในปี 2534 เป็นร้อยละ 62.7 ในปี 2539 แม้ว่าจำนวนเงินฝากต่อสำนักงาน 1 แห่ง ในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑลในปี 2539 จะมีมูลค่าสูงถึง 2,609.7 ล้านบาท เมื่อเทียบกับในต่างจังหวัดที่มีมูลค่าเพียง 597.9 ล้านบาท ขณะที่สัดส่วนเงินฝากในต่างจังหวัดมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 34.3 เป็นร้อยละ 37.3 ในช่วงเวลาเดียวกัน เนื่องจากนโยบายของทางการในการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค โดยสนับสนุนให้มีการลงทุนในต่างจังหวัดเพิ่มขึ้นเพื่อเพิ่มรายได้

ให้แก่ประชาชนในชนบท และการอนุญาตให้มีการจัดตั้งธนาคารพาณิชย์ใหม่ในต่างจังหวัด ทำให้การแข่งขันในการระดมเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ในต่างจังหวัดมีความรุนแรงมากขึ้น

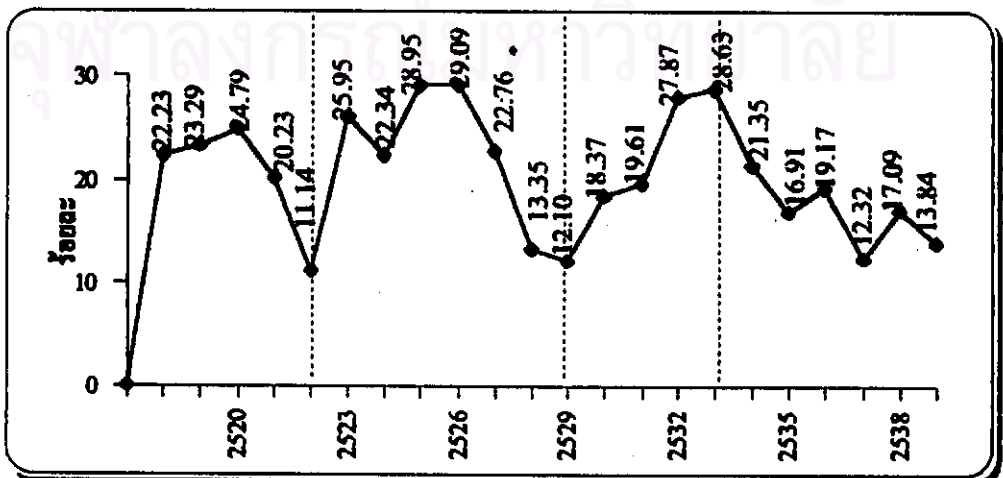
เมื่อพิจารณาเงินฝากในระบบธนาคารพาณิชย์ตามรายสถาบัน (ตารางที่ 4.5) พบว่าธนาคารกรุงเทพสามารถระดมเงินฝากได้ในสัดส่วนสูงที่สุด ขณะที่ธนาคารกรุงไทย ธนาคารกสิกรไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ และธนาคารกรุงศรีอยุธยา มีบทบาทสำคัญรองลงไป

การศึกษานี้ นิยามการออมภาคครัวเรือนผ่านธนาคารพาณิชย์ ว่าหมายถึงปริมาณเงินฝากออมทรัพย์และเงินฝากประจำที่ธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบ โดยถือว่าเป็นตัวแทนของการออมภาคครัวเรือนผ่านธนาคารพาณิชย์ไทย เนื่องจากไม่สามารถรวบรวมข้อมูลเงินฝากประจำเฉพาะภาคครัวเรือนของธนาคารพาณิชย์ได้ อย่างไรก็ตามประมาณร้อยละ 79.86 ของปริมาณเงินฝากประจำของธนาคารพาณิชย์เป็นการระดมเงินฝากประจำเฉพาะภาคครัวเรือน จากรูปที่ 4.3 แสดงลักษณะการเปลี่ยนแปลงของการออมผ่านธนาคารพาณิชย์ที่ผ่านมาซึ่งสอดคล้องตามสภาวะการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศดังนี้

- ช่วงปี 2518 - 2522

การออมผ่านธนาคารพาณิชย์ขยายตัวสูงสุดที่ระดับร้อยละ 24.79 ในปี 2520 จากที่เคยอยู่ในระดับร้อยละ 22.23 และ 23.29 ในปี 2518 - 2519 สอดคล้องกับการขยายสาขาของธนาคารพาณิชย์ที่เพิ่มขึ้นสูงที่สุดในช่วง 22 ปีที่ศึกษา จากร้อยละ 5.79 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 18.99 และ 11.17 แต่ภายหลังจากปี 2520 ธนาคารพาณิชย์ก็สามารถระดมเงินออมได้ในสัดส่วนที่ลดลงอย่างมากเหลือร้อยละ 20.23 และ 11.14 ในช่วงปี 2521 - 2522 โดยเป็นช่วงที่

รูปที่ 4.3 : อัตราการขยายตัวของการออมผ่านธนาคารพาณิชย์ (CBS)

เกิดวิกฤตการณ์บริษัทเงินทุน ทำให้ผู้ออมขาดความเชื่อมั่นต่อความมั่นคงของสถาบันการเงินตลอดคล้อยกับภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำทั้งภายในและนอกประเทศ รวมถึงอัตราเงินเฟ้อที่เพิ่มสูงขึ้นถึงร้อยละ 9.9 เป็นผลทำให้อัตราดอกเบี้ยเงินฝากที่แท้จริงไม่แน่ใจให้ครัวเรือนหันมาออมทรัพย์สินผ่านธนาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้น ถึงแม้ว่าธนาคารพาณิชย์จะได้รับเพิ่มอัตราดอกเบี้ยเงินฝากอีกร้อยละ 1.0 ในปี 2522 แต่ก็ไม่สามารถชดเชยการเพิ่มขึ้นของอัตราเงินเฟ้อและผลตอบแทนจากพันธบัตรรัฐบาลที่เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 8.75 ในปี 2520 เป็นร้อยละ 9.875 ซึ่งสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากที่ธนาคารพาณิชย์ในระดับร้อยละ 9.0 ในปี 2522 อีกทั้งยังไม่ต้องเสียภาษีดอกเบี้ยเงินฝากประจำร้อยละ 10.0 จึงจูงใจให้ครัวเรือนหันมาลงทุนในพันธบัตรรัฐบาลเพิ่มขึ้น

- ช่วงปี 2523 - 2529

ธนาคารพาณิชย์สามารถระดมเงินออมได้เพิ่มขึ้นเป็นลำดับจากร้อยละ 25.95 ในปี 2523 ก่อนที่จะชะลอตัวเล็กน้อยเหลือร้อยละ 22.34 ในปี 2524 ตามการชะลอตัวของรายได้สุทธิและรายได้จากทรัพย์สินของครัวเรือน และเพิ่มขึ้นมาสู่ที่ระดับร้อยละ 28.95 และ 29.09 ในช่วงปี 2525 - 2526 โดยสูงที่สุดเป็นประวัติการณ์ในช่วงที่ทำการศึกษ ส่วนหนึ่งอาจเป็นผลจากความเชื่อมั่นที่ผู้ออมมีต่อบริษัทเงินทุนลดลง ดังสังเกตเห็นได้จากการขยายตัวของปริมาณการออมผ่านบริษัทเงินทุนลดลงเหลือเพียงร้อยละ -2.29 ในปี 2527 โดยผู้ออมกลับให้ความสำคัญต่อการออมผ่านสถาบันการเงินที่มีความมั่นคงกว่าดังเช่นธนาคารพาณิชย์ ธนาคารออมสิน และธนาคารอาคารสงเคราะห์ซึ่งมีสัดส่วนการขยายตัวของการออมเพิ่มขึ้น รวมถึงบริการรับฝาก-ถอนเงินนอกเวลาทำการปกติโดยใช้เครื่อง ATM ที่เปิดดำเนินการเป็นครั้งแรก อาจเป็นสิ่งที่อำนวยความสะดวกทำให้ประชาชนหันมาออมทรัพย์สินเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการปรับอัตราดอกเบี้ยเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ที่เพิ่มขึ้น ตามนโยบายการเงินของภาครัฐที่ต้องการระดมเงินออม การชะลอตัวของภาวะเงินเฟ้อจากที่เคยมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 12.8 ในปี 2524 ลดลงเป็นลำดับเหลือเพียงร้อยละ 5.2 , 3.8 และ 0.9 ตามลำดับ เป็นผลให้อัตราดอกเบี้ยเงินฝากที่แท้จริงเพิ่มสูงขึ้น แม้ว่าธนาคารพาณิชย์ยังคงอัตราดอกเบี้ยที่เป็นตัวเงินไว้ที่ระดับร้อยละ 12.5 ตลอดช่วงปี 2525 - 2527 ภาวะเงินเฟ้อที่ชะลอตัวส่งผลต่อระดับราคาสินค้า ดังจะเห็นได้จากดัชนีราคาสินค้าผู้บริโภคและดัชนีราคาสินค้าประเภทอาหารขยายตัวเหลือเพียงร้อยละ 0.875 และ -1.1 ในปี 2527 ทำให้มีการคาดคะเนว่าภาวะเงินเฟ้อจะอ่อนตัวลงอีกซึ่งค่าของเงินในอนาคตก็จะเพิ่มขึ้น ดังนั้นการใช้จ่ายในสินทรัพย์ถาวรหรือการออมนอกกระบวนจึงลดลง

หลังจากปี 2526 การออมผ่านธนาคารพาณิชย์ก็ชะลอตัวเป็นลำดับจากร้อยละ 22.76 , 13.35 และ 12.10 ในช่วงปี 2526 - 2529 โดยนับได้ว่าเป็นช่วงที่ 2 ที่การออมผ่านธนาคารพาณิชย์ขยายตัวลดลงอย่างต่อเนื่องหลังจากเกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินในปี 2522 ที่ทำ

ให้ปริมาณการออมผ่านธนาคารพาณิชย์ขยายตัวลดลงอย่างมากเช่นกัน ทั้งนี้ในช่วงเวลาดังกล่าว ได้เกิดวิกฤตการณ์บริษัทเงินทุนในปี 2526 อันเป็นผลกระทบต่อเนื่องไปยังฐานะการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ ดังเช่นกรณีธนาคารเอเชียทรัสต์¹¹ จึงส่งผลต่อความเชื่อมั่นของผู้ออมต่อระบบสถาบันการเงินโดยรวม ส่งผลได้จากอัตราการขยายตัวของออมผ่านสถาบันการเงินทั้งระบบชะลอตัว สถานการณ์ที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับการที่ธนาคารพาณิชย์ได้ปรับลดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากจากร้อยละ 12.5 ในปี 2527 เหลือร้อยละ 11.0 และ 7.25 ต่อปีตามลำดับ จนอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าผลตอบแทนจากพันธบัตรรัฐบาลซึ่งอยู่ในอัตราร้อยละ 8.0 ในปี 2529 อีกทั้งการชะลอตัวของรายได้สุทธิและรายได้จากทรัพย์สินของครัวเรือนที่เหลือเพียงร้อยละ 5.98 และ 0.81 ในปี 2529

- ช่วงปี 2530 - 2533

การออมผ่านธนาคารพาณิชย์ขยายตัวเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 18.37 , 19.61 และ 27.87 ก่อนที่จะเพิ่มขึ้นสู่ระดับร้อยละ 28.63 ในช่วงปี 2530 - 2533 สอดคล้องกับสถานการณ์เศรษฐกิจที่เริ่มฟื้นตัว และการปรับอัตราดอกเบี้ยเงินฝากของธนาคารพาณิชย์จากร้อยละ 7.25 ในปี 2530 ขยายตัวเพิ่มขึ้นเป็นลำดับจนอยู่ในอัตราร้อยละ 14.00 ในปี 2533 รวมถึงผลจากการขยายสาขาของธนาคารพาณิชย์ที่เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 4.95 เป็นร้อยละ 7.37 ในช่วงเวลาเดียวกัน หรือคิดเป็นจำนวน 286 สาขา

- ช่วงปี 2534 - 2539

การออมผ่านธนาคารพาณิชย์มีทิศทางชะลอตัวลงจากร้อยละ 21.35 , 16.91 , 19.17 , 12.32 , 17.09 ก่อนที่จะลดลงสู่ระดับร้อยละ 13.84 ตามลำดับ ซึ่งอาจเป็นผลจากการที่ประชาชนมีทางเลือกในการนำเงินไปลงทุนในสถาบันอื่นที่ให้ผลตอบแทนที่สูงกว่า โดยเฉพาะการลงทุนในกองทุนรวม การซื้อตั๋วสัญญาใช้เงินของบริษัทเงินทุนและบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ ดังสังเกตเห็นได้ว่าปริมาณการออมผ่านบริษัทเงินทุนขยายตัวเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 38.39 ในปี 2537 จากที่มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 20.32 ในปี 2533 รวมถึงผลตอบแทนจากการลงทุนในพันธบัตรรัฐบาลที่สูงกว่าถึงร้อยละ 1.50 ในปี 2537 และการปรับลดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากของธนาคารพาณิชย์เหลือร้อยละ 8.875 ซึ่งอาจไม่จูงใจให้ครัวเรือนออมทรัพย์เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับอัตราดอกเบี้ยเงินฝากของสถาบันการเงินอื่นและอัตราดอกเบี้ยพันธบัตรรัฐบาล นอกจากนี้ผลจากการระดมเงินออมของธนาคารอาคารสงเคราะห์ และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรที่

¹¹ธนาคารเอเชียทรัสต์ภายหลังเปลี่ยนชื่อเป็นธนาคารสยาม และในปี 2530 จึงรวมกิจการกับธนาคารกรุงไทย

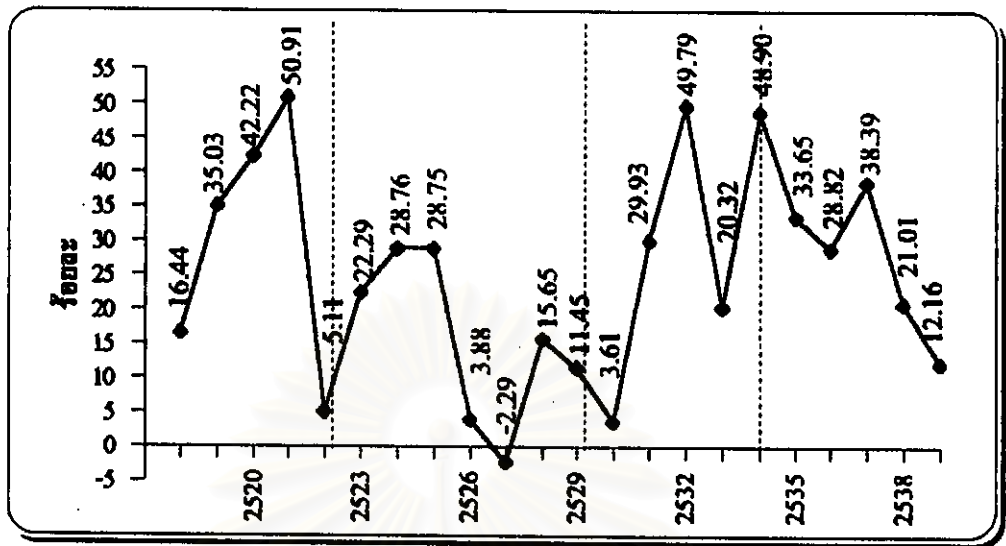
ขยายตัวเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 30 ผลจากการส่งออกที่ชะลอตัวและภาวะตลาดหลักทรัพย์ที่ขบเซา ทำให้รายได้สุทธิและรายได้จากทรัพย์สินของครัวเรือนลดลง และการที่ผู้ประกอบการธุรกิจหันไประดมทุนผ่านตลาดทุนโดยการออกตราสารหนี้หรือออกหุ้นเพิ่มทุน ตลอดจนการลงทุนในกองทุนต่าง ๆ ของบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนรวมที่เปิดใหม่เพิ่มขึ้นถึง 57 กองทุนเมื่อเทียบกับ 38 กองทุนในปี 2538

จากการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของการออมผ่านธนาคารพาณิชย์พบว่า ลอดคล้องกับตัวแปรที่สำคัญ คือ รายได้สุทธิที่สามารถใช้จ่ายได้จริงของครัวเรือน รายได้จากทรัพย์สิน อัตราดอกเบี้ยเงินฝากที่ธนาคารพาณิชย์ จำนวนสาขาของธนาคารพาณิชย์ ความเชื่อมั่นของผู้ออมต่อธนาคารพาณิชย์ และภาวะเศรษฐกิจของประเทศซึ่งมีอิทธิพลในทางบวกต่อการออม ส่วนภาวะเงินเฟ้อ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากที่บริษัทเงินทุนและธนาคารออมสิน อัตราดอกเบี้ยพันธบัตรรัฐบาล ภาษีดอกเบี้ยเงินฝาก จำนวนสาขาของบริษัทเงินทุนและธนาคารออมสิน และความเชื่อมั่นของผู้ออมต่อสถาบันการเงินอื่นจะมีอิทธิพลในทางลบต่อการออมผ่านธนาคารพาณิชย์

4.3.3 การออมผ่านบริษัทเงินทุน

จากการศึกษาส่วนประกอบของปริมาณเงินออมผ่านบริษัทเงินทุน พบว่ามูลค่าตัวสัญญาใช้เงินมีกำหนดระยะเวลาที่มีความสำคัญสูงสุด และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก 9,057.0 ล้านบาทในปี 2518 เป็น 854,930.1 ล้านบาทในปี 2539 หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 24.76 ต่อปี เมื่อเปรียบเทียบกับมูลค่าตัวสัญญาใช้เงินที่ไม่มีกำหนดระยะเวลาซึ่งมีปริมาณที่ต่ำกว่า โดยเพิ่มขึ้นจาก 5,791.1 ล้านบาทในปี 2521 เป็น 185,145.1 ล้านบาทในปี 2539 หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 28.05 ต่อปี (ตารางที่ 4.6) การศึกษานี้จึงนิยามการออมผ่านบริษัทเงินทุนว่าหมายถึงมูลค่าตัวสัญญาใช้เงินมีกำหนดระยะเวลาที่บริษัทเงินทุนออกให้แก่ประชาชน จากรูปที่ 4.4 แสดงลักษณะการเปลี่ยนแปลงของการออมผ่านบริษัทเงินทุนที่ผ่านมาพบว่า

รูปที่ 4.4 : อัตราการขยายตัวของการออมผ่านบริษัทเงินทุน (FCS)

- ช่วงปี 2518 - 2522

การออมผ่านบริษัทเงินทุนมีแนวโน้มปรับตัวเช่นเดียวกับการออมผ่านธนาคารพาณิชย์ และสถาบันการเงินทั้งระบบ โดยเปลี่ยนแปลงจากร้อยละ 16.44, 35.03, 42.22 และ 50.91 ในช่วงปี 2518 - 2521 นับได้ว่าเป็นช่วงที่บริษัทเงินทุนขยายตัวอย่างรวดเร็วตามภาวะเศรษฐกิจที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง มีการขยายสาขาเพิ่มขึ้นจาก 126 แห่งในปี 2518 เป็น 144 แห่งในปี 2521 แต่ในปี 2522 การขยายตัวของการออมผ่านบริษัทเงินทุนก็ชะลอลงอย่างมากเหลือเพียงร้อยละ 5.11 ซึ่งในช่วงเวลานั้นบริษัทเงินทุนหลายแห่งประสบปัญหาขาดสภาพคล่องจากการบริหารงานที่มีผิดพลาด การแข็งกำไร และการเปลี่ยนแปลงของราคาหุ้น กล่าวคือ ในปี 2518 ซึ่งมีการจัดตั้งตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยแทนตลาดหุ้นกรุงเทพ บริษัทเงินทุนได้หันมาทำธุรกิจแข็งกำไรจากการค้าหุ้น มีการร่วมมือกันเป็นราคาหุ้นจนเกิดความปั่นป่วนอย่างมากในปลายปี 2520 ประกอบกับบริษัทเงินทุนและบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์หลายแห่งพร้อมกันให้เงินกู้แก่ลูกค้าเพื่อนำมาซื้อหุ้นของบริษัทตน และเมื่อราคาหุ้นตกต่ำ ลูกค้าก็ไม่มีเงินที่จะชำระคืนบริษัทได้ โดยเฉพาะกรณีบริษัทราชาเงินทุนที่ต้องประสบภาวะล้มละลายในเดือนสิงหาคม 2522 จากปัญหาขาดสภาพคล่อง ซึ่งมีผลต่อเนื่องทำให้ราคาหุ้นทุกชนิดที่ถูกปั่นให้สูงขึ้นตกลงมาอย่างมาก บริษัทเงินทุนและบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ประสบการขาดทุน และเกิดปัญหานี้ลุกลามมาอันนำมาสู่ปัญหาความเชื่อมั่นต่อบริษัทเงินทุน และเป็นผลทำให้ประชาชนหันไปออมทรัพย์ผ่านสถาบันการเงินอื่นแทน ดังจะเห็นได้จากสัดส่วนการขยายตัวของการออมผ่านธนาคารออมสินเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 24.80 ในขณะที่ทั้งธนาคารพาณิชย์และบริษัทเงินทุนต่างก็ระดมเงินออมได้ในสัดส่วนที่ลดลง โดยอาจเป็นผลมาจากการยกเว้นภาษีดอกเบี้ย และบริการรับฝาก-ถอนเงินนอกเวลาทำการปกติของธนาคารออมสิน ภาวะการณ์ดังกล่าวสอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจที่ชะลอลงจาก

วิกฤตการณ์น้ำมันครั้งที่ 2 ซึ่งทำให้อัตราเงินเฟ้อขยายตัวสูงขึ้น อัตราดอกเบี้ยเพิ่มสูงขึ้นทั่วโลก รวมถึงผลตอบแทนจากการลงทุนในพันธบัตรรัฐบาลที่สูงกว่าประมาณร้อยละ 9.875 ต่อปี จึงอาจลดแรงจูงใจของครัวเรือนในการออมทรัพย์ผ่านบริษัทเงินทุน

- ช่วงปี 2523 - 2529

การเปลี่ยนแปลงของการออมผ่านบริษัทเงินทุนในช่วงเวลานี้มีความผันผวนค่อนข้างมาก กล่าวคือ ภายหลังจากที่บริษัทเงินทุนและบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์หลายแห่งได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐก็สามารถฟื้นตัวและระดมเงินออมได้เพิ่มขึ้นเป็นลำดับ จากร้อยละ 22.29 , 28.78 และ 28.75 ในช่วงปี 2523 - 2525 สอดคล้องกับการปรับอัตราดอกเบี้ยตัวสัญญาใช้เงินที่เพิ่มขึ้น และสูงกว่าผลตอบแทนจากพันธบัตรรัฐบาล ประกอบกับภาวะเงินเฟ้อที่ชะลอตัวลงอย่างมาก และการขยายตัวของรายได้สุทธิและรายได้จากทรัพย์สินในปี 2523 แต่เนื่องจากการที่ปัญหาของสถาบันการเงินไม่ได้รับการแก้ไขที่ต้นเหตุ จึงได้กลายเป็นสาเหตุสำคัญที่นำมาสู่วิกฤตการณ์บริษัทเงินทุนครั้งที่ 2 ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของผู้ออมต่อบริษัทเงินทุน ดังจะเห็นได้จากปริมาณการออมผ่านบริษัทเงินทุนขยายตัวลดลงอย่างมากจนอยู่ในระดับที่การขยายตัวติดลบ คือ ร้อยละ 3.88 และ -2.29 ในช่วงปี 2526 - 2527 โดยเป็นปีแรกในช่วงที่ทำการศึกษานี้ น่าจะเป็นผลจากสภาพเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก อัตราดอกเบี้ยต่างประเทศอยู่ในระดับที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยในประเทศ และผลจากวิกฤตการณ์บริษัทเงินทุนครั้งที่ 2 รุนแรงกว่าที่เกิดขึ้นในปี 2522 ทำให้มีการรวมกิจการของบริษัทเงินทุนหลายแห่งและได้ยกเลิกใบอนุญาตประกอบกิจการของบางบริษัท ดังจะเห็นได้จากจำนวนสาขาของบริษัทเงินทุนลดลงจาก 143 สาขาในปี 2525 เหลือเพียง 140 และ 133 สาขาในปี 2526 และปี 2527 หรือลดลงร้อยละ 2.1 และ 5.0 ตามลำดับ รวมถึงการชะลอตัวของรายได้สุทธิของครัวเรือน

การแก้ไขปัญหของภาครัฐในครั้งนี้นี้มีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น จากการจัดตั้ง "โครงการ 4 เมษายน 2527" เพื่อรวบรวมบริษัทเงินทุนที่มีปัญหาให้เข้ามาอยู่ในความดูแลของรัฐ โดยจะต้องเป็นบริษัทเงินทุนที่มีโอกาสฟื้นฟูได้และเข้าร่วมโครงการด้วยความสมัครใจ ซึ่งขณะนั้นมีบริษัทเงินทุนเข้าร่วมโครงการจำนวน 25 บริษัท โดยมีลูกค้ายื่นฝากรวมประมาณ 19,500 ราย คิดเป็นจำนวนเงินรวม 13,750 ล้านบาท และมีระยะเวลาโครงการ 5 ปี นอกจากนี้ภาครัฐยังได้ให้ความช่วยเหลือด้านการเงินเพื่อชำระเงินคืนให้แก่ผู้ถือตัวสัญญาใช้เงิน โดยต้องยินยอมให้ทางการมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของกิจการ ทั้งยังได้จัดตั้งกองทุนเสริมสร้างสภาพคล่องของสถาบันการเงิน ออกพระราชกำหนดแก้ไขพระราชบัญญัติประกอบธุรกิจเงินทุนและหลักทรัพย์โดยห้ามมิให้บริษัทเงินทุนเป็นผู้รับรอง รับอาร์ล หรือเสนอเข้าแก้หน้าในตั๋วเงินที่กรรมการของบริษัทหรือผู้เกี่ยวข้องเป็นผู้

สิ่งจ่าย หรือผู้ออกตัว หรือผู้ผลักดัน เป็นต้น ด้วยเหตุนี้จึงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ การออมผ่าน บริษัทเงินทุนขยายตัวเพิ่มขึ้นในปี 2528 - 2529 ร้อยละ 15.65 และ 11.45 ตามลำดับ

- ช่วงปี 2530 - 2534

การออมผ่านบริษัทเงินทุนเพิ่มขึ้นเป็นลำดับจากร้อยละ 3.61 , 29.93 , 49.79 , 20.32 และ 48.90 ในช่วงปี 2530 - 2534 สอดคล้องกับการปรับเพิ่มอัตราดอกเบี้ยตัวสัญญาใช้เงินจากร้อยละ 9.48 , 10.23 และ 14.88 ต่อปี ซึ่งสูงกว่าผลตอบแทนจากธนาคารพาณิชย์ ธนาคารออมสิน และจากการลงทุนในพันธบัตรรัฐบาล ประกอบกับรายได้สุทธิและรายได้จากทรัพย์สินที่ขยายตัวเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ในช่วงเวลาดังกล่าวมีบริษัทจดทะเบียนเข้าตลาดหลักทรัพย์เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดจากจำนวน 104 บริษัทในปี 2530 เพิ่มขึ้นเป็น 270 บริษัท ในปี 2534 และมีการระดมทุนโดยการออกหุ้นสามัญใหม่เพิ่มขึ้นจาก 14,515.17 ล้านบาท เป็น 54,890.07 ล้านบาทในช่วงเวลาเดียวกัน ซึ่งอาจทำให้ผู้ออมมีความเชื่อมั่นต่อบริษัทเงินทุนเพิ่มขึ้น

- ช่วงปี 2535 - 2539

หลังจากปี 2535 เป็นต้นมา การออมผ่านบริษัทเงินทุนได้ขยายตัวลดลงจากร้อยละ 33.65 , 28.82 , 38.39 , 21.01 และ 12.16 ตามลำดับ สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจที่เริ่มชะลอตัวและการปรับลดอัตราดอกเบี้ยตัวสัญญาใช้เงินตั้งแต่ปี 2533 ซึ่งอยู่ในอัตราที่ค่อนข้างสูง คือ ร้อยละ 14.88 โดยปรับลดเหลือร้อยละ 10.875 ในปี 2539

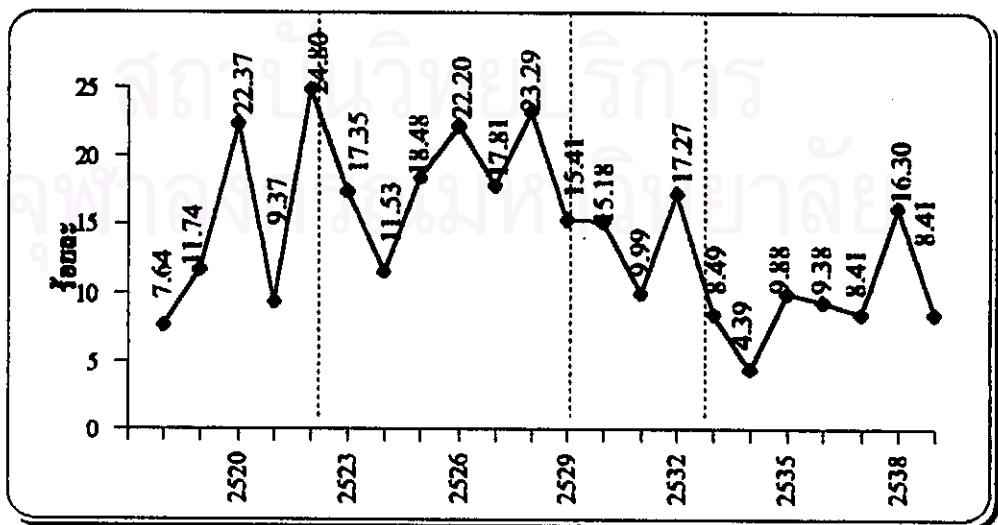
จากการศึกษาลักษณะการเปลี่ยนแปลงของการออมผ่านบริษัทเงินทุนพบว่า ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์ต่อการออมในทางเดียวกัน คือ รายได้สุทธิที่สามารถใช้จ่ายได้จริงของครัวเรือน รายได้จากทรัพย์สิน อัตราดอกเบี้ยตัวสัญญาใช้เงินของบริษัทเงินทุน จำนวนสาขาของบริษัทเงินทุน ภาวะเศรษฐกิจของประเทศ และความเชื่อมั่นของผู้ออมต่อบริษัทเงินทุน ส่วนอัตราดอกเบี้ยเงินฝากที่ธนาคารพาณิชย์และธนาคารออมสิน อัตราดอกเบี้ยพันธบัตรรัฐบาล ภาวะเงินเฟ้อ และภาวะเศรษฐกิจของประเทศมีความสัมพันธ์ในทางตรงข้าม

4.3.4 การออมผ่านธนาคารออมสิน

ในที่นี้หมายถึงปริมาณเงินฝากออมทรัพย์ เงินฝากประจำ และสลากออมสินของครัวเรือน จากการศึกษาบทบาทของธนาคารออมสินในการระดมเงินออมพบว่าลดความสำคัญลงมาโดยตลอด กล่าวคือ ช่วงก่อนปี 2521 ธนาคารออมสินมีบทบาทในการระดมเงินออมสูงรองจากธนาคารพาณิชย์ แต่หลังจากปี 2521 สัดส่วนในการระดมเงินออมของธนาคารออมสินเมื่อเทียบ

กับสถาบันการเงินทั้งระบบลดลงจากร้อยละ 10.37 ในปี 2521 เหลือร้อยละ 5.20 ในปี 2539 โดยบริษัทเงินทุนได้เข้ามามีบทบาทเพิ่มขึ้น (ตารางที่ 1.5) อย่างไรก็ตามธนาคารออมสินก็สามารถระดมเงินออมได้ในปริมาณที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในปี 2518 การออมผ่านธนาคารออมสินอยู่ที่ระดับ 10,179.6 ล้านบาท และขยายตัวเพิ่มขึ้นเป็น 166,791.4 ล้านบาทในปี 2539 หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 14.08 ต่อปี เมื่อพิจารณาส่วนประกอบของปริมาณเงินฝากของธนาคารออมสินพบว่า ในช่วงปี 2518 - 2533 ปริมาณเงินฝากประจำมีความสำคัญสูงที่สุด โดยเพิ่มขึ้นจาก 18,886.1 ล้านบาทในปี 2519 เป็น 63,363.8 ล้านบาทในปี 2533 ในขณะที่ปริมาณเงินฝากออมทรัพย์และเงินฝากกระแสรายวัน มีความสำคัญรองลงไปตามลำดับ โดยเพิ่มขึ้นจาก 2,480.1 ล้านบาท เป็น 31,645.7 ล้านบาทในช่วงเวลาเดียวกันสำหรับเงินฝากออมทรัพย์ และจาก 193.6 ล้านบาทในปี 2518 เป็น 67.8 ล้านบาทสำหรับเงินฝากกระแสรายวัน แต่หลังจากปี 2533 การระดมเงินฝากประจำของธนาคารออมสินเริ่มลดลงเป็นลำดับจาก 54,452.3 ล้านบาทในปี 2534 จนอยู่ในระดับ 43,054.4 ล้านบาทในปี 2538 หรือลดลงร้อยละ 7.45 จากปี 2537 โดยปริมาณการจำหน่ายสลากออมสินและปริมาณเงินฝากออมทรัพย์กลับมีบทบาทสำคัญเพิ่มขึ้นจาก 16,460.6 ล้านบาท และ 30,625.8 ล้านบาทในปี 2534 จนอยู่ในระดับสูงที่สุดในปี 2538 ที่ระดับ 61,284.1 ล้านบาท และ 49,513.9 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นจากปี 2537 ร้อยละ 55.49 และ 6.88 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.7) ทั้งนี้เนื่องจากเงินฝากประจำมีผลตอบแทนลดลงจากผลของการยกเลิกการยกเว้นภาษี ดอกเบี้ยเงินฝากประจำ ขณะที่ผลตอบแทนจากเงินฝากออมทรัพย์และสลากออมสินไม่เปลี่ยนแปลง

รูปที่ 4.5 : อัตราการขยายตัวของการออมผ่านธนาคารออมสิน (SBS)

จากรูปที่ 4.5 แสดงลักษณะการเปลี่ยนแปลงของการออมผ่านธนาคารออมสินที่ผ่านมาพบว่า

- ช่วงปี 2518 - 2522

ในช่วงปี 2518 - 2520 การออมผ่านธนาคารออมสินขยายตัวเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 7.64 เป็นร้อยละ 11.74 และ 22.37 เช่นเดียวกับสถาบันการเงินอื่น สอดคล้องกับการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ขยายตัวเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 4.85 ในปี 2518 เป็นร้อยละ 9.90 ในปี 2520 รวมถึงการขยายตัวของรายได้สุทธิของครัวเรือนและรายได้จากทรัพย์สิน และการขยายสาขาที่เพิ่มขึ้นจาก 360 แห่ง เป็น 377 แห่งในช่วงเวลาเดียวกัน แต่ในปี 2521 ธนาคารออมสินกลับสามารถระดมเงินออมได้ลดลงเหลือเพียงร้อยละ 9.37 แตกต่างจากสถาบันการเงินอื่น โดยเฉพาะบริษัทเงินทุนที่ระดมเงินออมได้เพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ 50.91 ซึ่งอาจเป็นไปได้ที่ว่าครัวเรือนให้ความสนใจต่อการออมผ่านบริษัทเงินทุนเพิ่มสูงขึ้น ในปี 2522 ขณะที่สถาบันการเงินอื่นประสบปัญหาสภาพคล่องจากการขาดความเชื่อมั่นของผู้ออม แต่ธนาคารออมสินกลับสามารถระดมเงินออมได้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 24.80 ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากผู้ออมให้ความสำคัญต่อสถาบันการเงินที่มีความมั่นคงกว่า ประกอบกับธนาคารออมสินขยายสาขาเพิ่มขึ้นอีก 17 แห่งหรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 4.4 การเปิดบริการรับฝากเงินนอกเวลาทำการปกติของธนาคารออมสิน และการได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีดอกเบี้ยเงินฝากประจำในส่วนที่ไม่เกินร้อยละ 7.0 ต่อปี

- ช่วงปี 2523 - 2529

การออมผ่านธนาคารออมสินมีความผันผวนค่อนข้างมาก โดยในช่วงปี 2523 - 2524 การขยายตัวของการออมผ่านธนาคารออมสินกลับชะลอตัวลงเป็นร้อยละ 17.35 และ 11.53 สอดคล้องกับการชะลอตัวของรายได้สุทธิและรายได้จากทรัพย์สินของครัวเรือน รวมถึงภาวะเงินเฟ้อที่อยู่ในระดับสูงตั้งแต่ปี 2523 เป็นผลให้อัตราดอกเบี้ยเงินฝากที่แท้จริงของธนาคารออมสินอาจไม่จูงใจให้ครัวเรือนหันมาออมทรัพย์สินที่ธนาคารออมสินเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามในช่วงปี 2525 - 2526 การออมกลับฟื้นตัวขึ้นอีกจากร้อยละ 18.48 และ 22.20 สัมพันธ์กับภาวะเงินเฟ้อที่ชะลอตัวจากปี 2523 เป็นต้นมา ประกอบกับวิกฤตการณ์บริษัทเงินทุนครั้งที่ 2 อันมีผลต่อฐานะสภาพคล่องของบริษัทเงินทุน จึงเป็นแรงจูงใจให้ประชาชนหันมาออมทรัพย์สินผ่านธนาคารออมสินซึ่งเป็นสถาบันการเงินที่มีความมั่นคงกว่าเพิ่มขึ้น

ผลจากวิกฤตการณ์บริษัทเงินทุนทำให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่นต่อความมั่นคงของสถาบันการเงินทั้งระบบ จึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ปริมาณการออมผ่านธนาคารออมสินขยายตัวลดลงเหลือร้อยละ 17.81 , 23.29 และ 15.41 ในปี 2527 - 2529

- ช่วงปี 2530 - 2533 และช่วงปี 2534 - 2538

การเปลี่ยนแปลงโดยภาพรวมมีทิศทางปรับตัวลดลง อาจเนื่องมาจากธนาคารออมสินไม่สามารถแข่งขันในการระดมเงินฝากกับสถาบันการเงินอื่นที่ให้อัตราดอกเบี้ยสูงกว่าได้ โดยเฉพาะบริษัทเงินทุน โดยในช่วงปี 2530 - 2533 สัดส่วนการขยายตัวของปริมาณเงินฝากประจำซึ่งมีบทบาทสำคัญในการระดมเงินออมของธนาคารออมสินขยายตัวลดลงจากร้อยละ 12.48 ในปี 2529 เหลือเพียงร้อยละ 4.50 ในปี 2533 ประกอบกับผลจากการชะลอตัวของภาวะเศรษฐกิจอันส่งผลทำให้ธนาคารออมสินระดมเงินออมได้เพียงร้อยละ 15.18 , 9.99 , 17.27 และ 8.49 ตามลำดับ

แนวโน้มการออมผ่านธนาคารออมสินที่ขยายตัวลดลงอย่างมากเพียงร้อยละ 4.39 ในปี 2534 ได้เพิ่มขึ้นเป็นลำดับสู่ระดับร้อยละ 9.88 , 9.38 , 8.41 และ 16.30 ในช่วงปี 2535 - 2538 สอดคล้องกับการปรับอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำของธนาคารออมสินเทียบกับสถาบันการเงินอื่น ประกอบกับการขยายตัวของรายได้สุทธิและรายได้จากทรัพย์สินของครัวเรือนที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 14.51 และ 33.69 ตามลำดับ สำหรับในปี 2539 คาดว่าการออมผ่านธนาคารออมสินจะขยายตัวในอัตราที่ชะลอตัว สัมพันธ์กับแนวโน้มการขยายตัวของการออมผ่านสถาบันการเงินทั้งระบบ และการปรับลดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากจนอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากที่บริษัทเงินทุนและอัตราดอกเบี้ยพันธบัตรรัฐบาล รวมถึงภาวะเศรษฐกิจที่ชะงักและภาวะเงินเฟ้อที่ขยายตัวเพิ่มสูงขึ้น

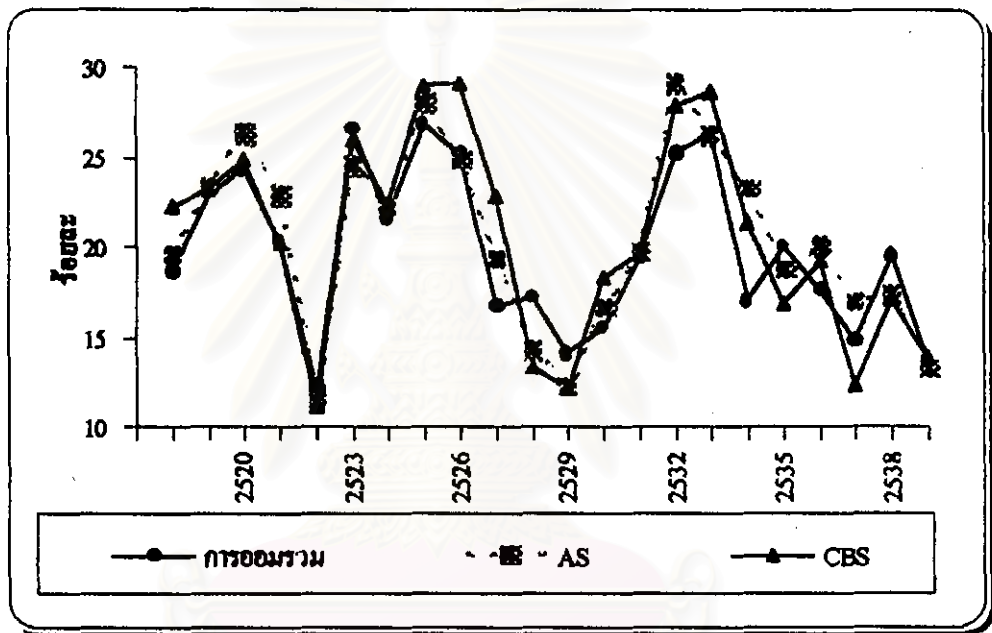
จากการวิเคราะห์ลักษณะการเปลี่ยนแปลงของการออมผ่านธนาคารออมสินในช่วงปี 2518 - 2539 พบว่า รายได้สุทธิที่สามารถใช้จ่ายได้จริงของครัวเรือน รายได้จากทรัพย์สิน อัตราดอกเบี้ยเงินฝากที่ธนาคารออมสิน จำนวนสาขาของธนาคารออมสิน การพัฒนาบริการของธนาคารออมสิน เงินรางวัลของสลากออมสิน และความเชื่อมั่นของผู้ฝากเงินต่อสถาบันการเงิน เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับการออมในทางเดียวกัน ส่วนอัตราดอกเบี้ยเงินฝากที่ธนาคารพาณิชย์และบริษัทเงินทุน อัตราดอกเบี้ยพันธบัตรรัฐบาล ภาวะเงินเฟ้อ และภาษีดอกเบี้ยเงินฝากมีความสัมพันธ์ในทางลบ

4.3.5 การออมผ่านสถาบันการเงินทั้งสามแห่ง

การศึกษานี้นิยามการออมผ่านธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน และธนาคารออมสินให้เป็นตัวแทนการออมรวมผ่านสถาบันการเงิน เนื่องจากสัดส่วนของปริมาณการออมผ่านสถาบันการเงินทั้งสามแห่งเฉลี่ยในช่วงปี 2518 - 2539 รวมแล้วสูงถึงร้อยละ 92.92 ของการออมภาค

คร่าวๆโดยรวม ทั้งนี้จากรูปที่ 4.6 เมื่อพิจารณาลักษณะการเปลี่ยนแปลงของอัตราการขยายตัวของ การออมรวมพบว่า ใกล้เคียงกับอัตราการขยายตัวของ การออมผ่านสถาบันการเงินทั้งสามแห่ง และอัตราการขยายตัวของ การออมผ่านธนาคารพาณิชย์ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากปริมาณการออม ที่ธนาคารพาณิชย์มีบทบาทสำคัญที่สุดโดยมีสัดส่วนเฉลี่ยแล้วสูงถึงร้อยละ 71.99 อันเป็นผลทำให้ ปัจจัยกำหนดการเปลี่ยนแปลงของปริมาณการออมที่ธนาคารพาณิชย์สอดคล้องกับปริมาณการ ออมรวมผ่านสถาบันการเงินทั้งสามแห่ง

รูปที่ 4.6 : อัตราการขยายตัวของ S . AS และ CBS

การศึกษาในส่วนนี้ทำให้ทราบถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อการออมผ่านสถาบัน การเงินที่มีบทบาทสำคัญต่อการระดมเงินออมของประเทศ คือ ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน และธนาคารออมสิน อันจะเป็นแนวทางในการกระตุ้นการออมผ่านสถาบันการเงินเหล่านี้ และเป็น ประโยชน์ต่อการศึกษาในขั้นตอนต่อไป

ตารางที่ 4.1 : อัตราการขยายตัวของการออมภาคครัวเรือนผ่านสถาบันการเงินในประเทศไทย

ปี	การออมภาคครัวเรือนผ่านสถาบันการเงิน (ร้อยละ)								
	การออมรวม	CBS	FCS	SBS	บริษัทประกันชีวิต	สหกรณ์ออมทรัพย์	ธคต.	อภค.	AS
2518	18.68	22.23	16.44	7.64	18.39	18.87	21.37	49.70	19.58
2519	22.91	23.29	35.03	11.74	23.80	3.53	124.95	4.34	23.41
2520	24.41	24.79	42.22	22.37	21.27	22.68	24.40	0.79	26.44
2521	20.39	20.23	50.91	9.37	23.17	27.09	23.26	33.94	22.93
2522	12.16	11.14	5.11	24.80	22.12	28.85	32.76	35.95	11.43
2523	26.47	25.95	22.29	17.35	26.19	30.64	111.48	15.04	24.58
2524	21.65	22.34	28.76	11.53	28.14	27.54	(0.07)	(0.70)	22.24
2525	26.81	28.95	28.75	18.48	26.98	29.33	5.12	22.27	28.04
2526	25.22	29.09	3.88	22.20	26.34	29.59	5.52	16.44	24.83
2527	16.73	22.76	(2.29)	17.81	20.19	24.36	200.16	10.41	19.30
2528	17.21	13.35	15.65	23.29	19.33	25.47	36.94	30.60	14.33
2529	14.20	12.10	11.45	15.41	9.66	29.35	16.07	41.09	12.30
2530	15.50	18.37	3.61	15.18	17.14	30.51	(4.82)	23.74	16.61
2531	19.42	19.61	29.93	9.99	18.39	28.43	(0.84)	31.41	19.74
2532	25.27	27.87	49.79	17.27	23.68	21.72	85.58	39.82	29.20
2533	26.34	28.63	20.32	8.49	22.64	18.42	28.25	56.39	26.31
2534	17.11	21.35	48.90	4.39	22.06	19.09	23.80	15.77	23.31
2535	20.03	16.91	33.65	9.88	24.08	38.61	10.81	17.17	18.73
2536	17.59	19.17	28.82	9.38	21.10	38.65	26.97	28.01	20.13
2537	14.83	12.32	38.39	8.41	14.31	27.00	11.70	38.08	16.92
2538	19.59	17.09	21.01	16.30	22.08	25.98	30.03	44.08	17.44
2539	13.75	13.84	12.16	8.41	24.09	28.81	26.93	27.44	13.31
เฉลี่ย	19.83	20.52	24.87	14.08	21.60	26.11	38.46	26.49	20.51

หมายเหตุ : การออมรวมหมายถึงการออมผ่านสถาบันการเงินทั้งระบบ ส่วน AS หมายถึงการออมผ่านสถาบันการเงินที่ศึกษา

ที่มา : จากการศึกษาคำนวณ

ตารางที่ 4.2 : โครงสร้างเงินฝากในระบบธนาคารพาณิชย์ พิจารณาตามประเภทผู้ฝาก

(หน่วย : ล้านบาท)

ประเภทผู้ฝาก	2534	2535	2536	2537	2538	ตุลาคม 2539
1.ภาครัฐบาล (% เทียบกับการออมรวม)	168,598.9 (9.7)	187,852.9 (9.3)	221,175.8 (9.1)	289,996.4 (10.6)	302,553.1 (9.4)	361,380.8 (10.3)
2. สถาบันการเงินในประเทศ (% เทียบกับการออมรวม)	45,578.3 (2.6)	51,342.3 (2.5)	72,929.0 (3.0)	72,407.5 (2.6)	77,598.6 (2.4)	84,416.6 (2.4)
3. ธุรกิจ (% เทียบกับการออมรวม)	182,035.3 (10.4)	217,368.7 (10.7)	301,769.0 (12.5)	327,598.6 (12.0)	384,246.1 (11.9)	433,520.7 (12.4)
4. บุคคลธรรมดา (% เทียบกับการออมรวม)	1,296,042.6 (74.3)	1,505,244.2 (74.2)	1,725,196.2 (71.3)	1,927,645.5 (70.4)	2,284,916.4 (70.8)	2,474,330.8 (70.5)
5. สถาบันที่ไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อหากำไร (% เทียบกับการออมรวม)	36,103.1 (2.1)	46,906.7 (2.3)	61,855.1 (2.6)	67,488.1 (2.5)	87,316.1 (2.7)	98,176.3 (2.8)
6. NON-RESIDENT (% เทียบกับการออมรวม)	16,129.6 (0.9)	19,998.6 (1.0)	37,428.2 (1.5)	54,362.1 (2.0)	91,066.4 (2.8)	56,694.1 (1.6)
6.1 สถาบันการเงินในต่างประเทศ (% เทียบกับการออมรวม)	2,126.6 (0.1)	3,987.4 (0.2)	12,937.4 (0.5)	10,501.3 (0.4)	7,817.3 (0.2)	8,020.2 (0.2)
6.2 บุคคลผู้มีถิ่นที่อยู่นอกประเทศ (% เทียบกับการออมรวม)	12,535.8 (0.7)	14,184.8 (0.7)	21,387.7 (0.9)	19,373.9 (0.7)	18,368.5 (0.6)	22,005.8 (0.6)
6.3 สำนักงานใหญ่และสาขาของต่างประเทศ (% เทียบกับการออมรวม)	1,467.1 (0.1)	1,826.5 (0.1)	3,103.1 (0.1)	24,486.9 (0.9)	64,880.5 (2.0)	26,668.1 (0.8)
รวมทั้งระบบ	1,744,487.7	2,028,713.5	2,420,353.3	2,739,498.1	3,227,696.5	3,508,519.3

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 4.3 : โคลงสัณเงินฝากในระบบธนาคารพาณิชย์ พิจารณาตามระยะเวลาการฝาก

(หน่วย : ล้านบาท)

ประเภทเงินฝาก	2534	2535	2536	2537	2538	ตุลาคม 2539
DEMAND DEPOSITS (% เทียบกับการออมรวม)	76,796.7 (4.4)	79,089.3 (3.9)	96,969.9 (4.0)	120,476.6 (4.4)	161,176.9 (5.0)	137,893.4 (3.9)
SAVING DEPOSITS (% เทียบกับการออมรวม)	443,007.7 (25.4)	527,967.5 (26.0)	677,342.7 (28.0)	750,543.2 (27.4)	734,781.7 (22.8)	770,473.5 (22.0)
TIME DEPOSITS (% เทียบกับการออมรวม)	1,224,683.3 (70.2)	1,421,656.7 (70.1)	1,646,040.7 (68.0)	1,868,478.3 (68.2)	2,331,737.9 (72.2)	2,600,152.4 (74.1)
3 เดือน (% เทียบกับการออมรวม)	788,273.9 (45.2)	828,029.7 (40.8)	941,028.9 (38.9)	1,283,630.0 (46.9)	1,762,384.4 (54.6)	2,098,185.3 (59.8)
3 - 6 เดือน (% เทียบกับการออมรวม)	115,520.9 (6.6)	159,976.7 (7.9)	200,957.7 (8.3)	157,828.3 (5.8)	125,901.0 (3.9)	89,254.6 (2.5)
6 - 12 เดือน (% เทียบกับการออมรวม)	2,467.2 (0.1)	2,929.1 (0.1)	3,857.7 (0.2)	5,950.6 (0.2)	4,457.5 (0.1)	4,220.1 (0.1)
1 ปี (% เทียบกับการออมรวม)	302,673.9 (17.4)	412,861.1 (20.4)	483,080.3 (20.0)	404,748.9 (14.8)	414,471.3 (12.8)	380,513.2 (10.8)
1 - 2 ปี (% เทียบกับการออมรวม)	6,056.8 (0.3)	12,999.6 (0.6)	10,566.1 (0.4)	1,926.7 (0.1)	298.6 (0.0)	143.0 (0.0)
2 ปีขึ้นไป (% เทียบกับการออมรวม)	9,690.6 (0.6)	4,860.5 (0.2)	6,550.0 (0.3)	14,393.8 (0.5)	24,225.1 (0.8)	27,836.2 (0.8)
รวมทั้งระบบ	1,744,487.7	2,028,713.5	2,420,353.3	2,739,498.1	3,227,696.5	3,508,519.3

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 4.4 : โครงสร้างเงินฝากในระบบธนาคารพาณิชย์ พิจารณาตามภูมิภาค

(หน่วย : ล้านบาท)

ภูมิภาค	2534	2535	2536	2537	2538	2539
กรุงเทพมหานคร*						
ปริมาณเงินฝาก	1,145,620.6	1,319,981.7	1,592,515.0	1,758,725.6	2,036,340.3	2,299,136.3
(% เทียบกับการออมรวม)	(65.7)	(65.1)	(65.8)	(64.2)	(63.1)	(62.7)
จำนวนสำนักงาน	696	736	770	819	854	881
เงินฝากต่อ 1 สำนักงาน	1,646.0	1,793.5	2,068.2	2,147.4	2,384.5	2,609.7
DEMAND DEPOSITS	64,462.0	64,725.1	79,216.9	99,878.7	139,735.6	148,524.8
SAVING DEPOSITS	303,208.4	361,681.3	465,219.6	484,680.9	455,542.4	503,854.0
TIME DEPOSITS	777,929.1	893,554.3	1,048,066.0	1,174,146.7	1,441,043.9	1,646,757.5
ต่างจังหวัด						
ปริมาณเงินฝาก	598,896.9	708,761.7	827,838.3	980,804.3	1,191,383.9	1,366,891.9
(% เทียบกับการออมรวม)	(34.3)	(34.9)	(34.2)	(35.8)	(36.9)	(37.3)
จำนวนสำนักงาน	1,777	1,860	1,943	2,034	2,133	2,286
เงินฝากต่อ 1 สำนักงาน	337.0	381.1	426.1	482.2	558.5	597.9
DEMAND DEPOSITS	12,334.7	14,364.2	17,122.3	20,599.9	21,441.3	26,482.5
SAVING DEPOSITS	139,799.3	166,286.2	212,125.5	265,862.3	279,239.3	304,631.2
TIME DEPOSITS	446,754.2	528,102.4	596,385.3	694,331.6	890,694.0	1,035,778.2
รวมทั้งระบบ	1,744,487.7	2,028,713.5	2,420,353.3	2,739,498.1	3,227,696.5	3,666,028.2

* รวมเงินฝากในเขตบริเวณชล (นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรสาคร สมุทรปราการ นครปฐม)

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 4.5 : โครงสร้างเงินฝากในระบบธนาคารพาณิชย์ พิจารณาคตามรายสถาบัน

(หน่วย : ล้านบาท)

ธนาคารพาณิชย์	2533	2534	2535	2536	2537	2538	2539
ธนาคารกรุงเทพ	399,837.2	448,333.6	498,753.9	588,537.8	657,001.2	769,691.6	836,354.4
ธนาคารกรุงไทย	221,301.5	289,109.8	315,705.9	366,938.5	458,820.4	497,256.8	578,406.0
ธนาคารกสิกรไทย	213,606.2	254,517.5	296,562.7	352,678.1	395,876.4	461,131.6	516,906.3
ธนาคารไทยพาณิชย์	147,065.5	177,666.8	216,079.8	259,929.5	273,672.8	338,582.8	396,811.6
ธนาคารกรุงศรีอยุธยา	109,366.2	123,817.7	148,557.4	166,532.7	236,085.3	305,182.3	334,899.3
ธนาคารทหารไทย	84,273.3	105,818.3	128,347.5	149,373.2	174,153.6	211,614.1	249,441.2
ธนาคารมหานคร	47,326.5	73,666.9	98,116.6	113,946.8	132,553.7	154,871.0	181,544.5
ธนาคารนครหลวงไทย	51,266.4	61,627.7	74,639.9	95,130.4	119,181.6	146,461.4	168,947.4
ธนาคารศรีนคร	46,158.0	54,007.4	65,735.1	87,700.6	94,202.8	122,508.7	143,675.0
ธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ	51,185.2	63,135.6	79,534.0	95,703.7	106,906.0	132,234.4	110,061.2
ธนาคารเอเชีย	32,798.8	39,417.3	39,470.1	44,586.5	53,329.9	78,803.0	86,209.1
ธนาคารไทยทุน	22,481.1	27,509.5	32,066.7	38,800.8	46,419.9	60,281.3	81,918.1
ธนาคารนครธน	15,708.9	19,696.8	22,661.1	25,688.4	29,637.7	39,891.5	46,832.1
ธนาคารลพบุรี	23,710.5	26,497.2	27,011.8	30,964.0	31,470.7	36,650.4	45,075.0
ธนาคารแหลมทอง	5,677.1	8,716.3	11,916.5	14,626.1	17,607.1	21,474.9	28,855.6
รวมเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ไทย	1,471,762.4	1,773,538.4	2,055,159.0	2,431,137.1	2,826,919.1	3,376,635.8	3,804,936.8

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.6 : มูลค่าตัวสัญญาใช้เงินที่บริษัทเงินทุนออกให้แก่ภาคเอกชน

(หน่วย : ล้านบาท)

ปี	ไม่มีกำหนดระยะเวลา		มีกำหนดระยะเวลา	
	จำนวน	สัดส่วนขยายตัว (%)	จำนวน	สัดส่วนขยายตัว (%)
2518	-	-	9,057.0*	16.44
2519	-	-	12,229.5*	35.03
2520	-	-	17,392.7*	42.22
2521	5,791.1	-	26,247.7*	50.91
2522	6,086.9	5.11	27,588.7*	5.11
2523	7,443.6	22.29	33,737.5*	22.29
2524	9,582.8	28.74	43,441.0	28.76
2525	10,591.6	10.53	55,932.2	28.75
2526	11,851.6	11.90	58,103.7	3.88
2527	9,507.1	-19.78	56,774.4	-2.29
2528	10,981.6	15.51	65,660.3	15.65

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.6 (ต่อ) : มูลค่าตัวสัญญาใช้เงินที่บริษัทเงินทุนออกให้แก่ภาคเอกชน

ปี	ไม่มีกำหนดระยะเวลา		มีกำหนดระยะเวลา	
	จำนวน	สัดส่วนขยายตัว (%)	จำนวน	สัดส่วนขยายตัว (%)
2529	6,454.6	-41.22	73,180.1	11.45
2530	8,338.5	29.19	75,821.1	3.61
2531	17,588.1	110.93	98,512.9	29.93
2532	22,834.6	29.83	147,558.2	49.79
2533	51,554.1	125.77	177,544.7	20.32
2534	33,631.3	-34.77	264,371.9	48.90
2535	62,057.0	84.52	353,336.4	33.65
2536	86,534.7	39.44	455,158.3	28.82
2537	117,544.1	35.83	629,906.2	38.39
2538	152,298.3	29.57	762,268.8	21.01
2539	185,145.1	21.57	854,930.1	12.16
เฉลี่ย		28.05		24.76

หมายเหตุ : * มาจากการคำนวณโดยใช้สัดส่วนเงินฝากประจำเทียบกับเงินฝากทั้งหมดของบริษัทเงินทุนในปี 2524 เป็นเกณฑ์

ที่มา : รายงานเศรษฐกิจรายเดือน ธนาคารแห่งประเทศไทยฉบับต่าง ๆ

ตารางที่ 4.7 : ปริมาณเงินฝากประเภทต่าง ๆ จากภาคเอกชนของธนาคารออมสิน (หน่วย : ล้านบาท)

ปี	เงินฝากข้างต้นมือทวงถาม		เงินฝากออมทรัพย์		เงินฝากประจำ		ตลาดออมสิน	
	จำนวน	สัดส่วนการขยายตัว	จำนวน	สัดส่วนการขยายตัว	จำนวน	สัดส่วนการขยายตัว	จำนวน	สัดส่วนการขยายตัว
2518	193.6	-			10,179.6		น.อ.	-
2519	184.3	-4.80	2,480.1	-	18,886.1	-	น.อ.	-
2520	103.9	-43.62	3,186.6	28.49	10,725.2	-43.21	น.อ.	-
2521	131.4	26.47	3,876.5	21.65	11,347.7	5.80	น.อ.	-
2522	140.7	7.08	4,579.2	18.13	14,421.2	27.08	น.อ.	-
2523	138.1	-1.85	5,594.4	22.17	16,701.8	15.81	น.อ.	-
2524	179.4	29.91	6,114.0	9.29	18,753.3	12.28	น.อ.	-
2525	119.6	-33.33	7,618.9	24.61	21,844.6	16.48	น.อ.	-
2526	92.7	-22.49	8,915.2	17.01	27,088.2	24.00	น.อ.	-
2527	96.8	4.42	9,966.5	11.79	32,449.2	19.79	น.อ.	-
2528	115.1	18.90	11,984.5	20.25	40,307.6	24.22	น.อ.	-
2529	109.3	-5.04	15,013.9	25.28	45,337.5	12.48	น.อ.	-
2530	122.9	12.44	18,930.3	26.09	50,583.0	11.57	น.อ.	-
2531	92.0	-25.14	22,985.8	21.42	53,469.3	5.71	น.อ.	-
2532	99.8	8.48	27,301.5	18.78	60,635.1	13.40	1,719.4	-
2533	67.8	-32.06	31,645.7	15.91	63,363.8	4.50	2,261.9	31.55
2534	85.7	26.40	30,625.8	-3.22	54,452.3	-14.06	16,460.6	627.73
2535	97.4	13.65	35,931.6	17.32	56,528.1	3.81	19,107.3	16.08
2536	132.2	35.73	41,295.7	14.93	51,071.0	-9.65	29,660.2	55.23
2537	787.4	495.61	46,327.9	12.19	46,520.3	-8.91	39,437.7	32.97
2538	165.8	-78.94	49,513.9	6.88	43,054.4	-7.45	61,284.1	55.39
เฉลี่ย		21.59		17.31		5.98		136.49

ที่มา : รายงานสรุปรุกจรรยาต่อน ธนาคารแห่งประเทศไทยฉบับต่าง ๆ